

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelenik és minden könyvtáránál kapható

KIS NEMZETI MUZEUM.

- Ára egy-egy kötetnek 50 kr.
- Magyar dalok. A legszebb dalok, románcok, balladák, s egyéb szavalásra alkalmas költemények gyűjteménye.
 - Kisfaludy Károly válogatott munkái. 2 kötetben. I. Versek és elbeszélések. II. Színművek.
 - Regénygyűjtemény. Jósika Miklós legszebb beszédeiből. A magyar nép és ifjúság számára.
 - Robinson Crusoe élete és kalandjai. Angol után átdolgozva 121 képpel.
 - Tündérmesék. A legkedveltebb gyűjteményekből összeállítva.
 - Boldogháza. Buzdító és oktató történet. 23 képpel.
 - Magyar népdalok.
 - Magyar hősköltemények.
 - Abafi. Regény utca Jósika Miklós.
 - Magyarország története a legrégebb idők-től korunkig. Két kötet.
 - Kisfaludy Sándor válogatott munkái.
 - Történeti adomák és jellemrajzok.
 - Jókai Mór válogatott beszélei. Két kötet.
 - A szabadság hősei és vértanúi. Két kötet.
 - Kölcsey Ferenc válogatott munkái.
 - Tréfiák versek.
 - Csokonai Mihály válogatott versei.
 - Mignet. Franklin élete.
 - Mathews. Hogyan boldoguljunk? Két kötet.
 - Fáy András eredeti meséi és aphorizmái. Két kötet.
 - Boross Mihály válogatott kisebb munkái. Három kötet.
 - Vértessy Arnold. Újabb beszélei. Két kötet.
 - Simons Tivadar. Az ós-római időkbeli. Korrajzok ford. Bús Vitéz.
 - Kane a sarkutazó. A második Grinnell-expedíció sarkutazása. Dr. Kane E. K. műve után. Bevezetéssel ellátva. Két kötet.
 - Érintkezés az emberekkel. Irta B. Knigge Adolf. A tizenötödik javított kiadás után Nagy István. Két kötet.
 - Erdély története. Az ősidőktől korunkig. Egy-beállítá Kullifay Ede.
 - Híres utazók és híres utazások története. A legrégebb kortól kezdve. Irta Verne Gyula. Fordította Vértessy Arnold.
 - Pestalozzi Henrik Lónárd és Gertrud. Ford. Zsengeri Mór. 3 kötet.
 - Leguóvó Ernest. Atya és fia a tizenkilencedik században. Ford. Feleki József. 2 kötet.
 - Bánfi János. A szántó-család története. Elbeszélés az ifjúság és a nép számára.

FERENCZ JÓZSEF KESERŰVIZ-FORRÁS

Elismert mint leghatásosabb valamennyi keserűvíz között.
 „Különösen enyhe íze és kicsiny adagolása által tünik ki.” — Dr. Korányi tanár és k. tanácsos Buda-
 pesten. — „Könnyen vétethetik és a többi budai vi-
 zekhez aránylag kevesebb mennyiségben hat.” — Dr.
 Gebhardt, tanár és közhízi igazgató Budapesten. —
 „Még hosszabb használatnál sincs semmiféle káros
 hatása.” — Dr. Bamberger, tanár Bécsben. — „Sőt a
 bélynyákhártya izgatott állapotában is fájdalom nélkül
 hat.” — Dr. Leube tanár Erlangenben. — Kapható
 minden gyógyszerár- és fűszerár-kereskedésben.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magy. irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem utca 4) megjelenik és kapható

AZ Ó KOR TÖRTÉNETE.

Irta
Duncker Miksa.
 A harmadik kiadás alapján
 a magyar tudományos akadémia megbízásából
 fordította
JÓNÁS JÁNOS,
 tanár
 Négy kötet. — Ára füzve 16 frt.

A RÓMAIAK TÖRTÉNETE.

Irta
Mommsen Tivadar.
 Az ötödik kiadás után
 a magyar tudományos akadémia megbízásából
 fordította
TOLDY ISTVÁN.
 Nyolcz kötet. — Ára a nyolcz azaz teljes műnek füzve 16 frt

A DEDUCTIV és INDUCTIV LOGIKA RENDSZERE

mint a megismerés elveinek
 és a tudományos kutatás módszerének előadása.
 Irta
Mill János Stuart.
 Az eredeti 7-dik kiadás után
 a magyar tudományos akadémia megbízásából
 fordította
SZÁSZ BÉLA,
 m. kir. egyetemi tanár.
 Három kötet. — Ára füzve 9 forint.

Nélkülözhetlen Ismeretek Könyve leányok számára.

Irta
SCHATTER GYULA.
 Az 5-ik német kiadás után fordította s a hazai viszo-
 nyokhoz alkalmazottan átdolgozta
Dr. TOLDY LÁSZLÓ.

Ezen, irodalmunkban mindenesetre hűségpoló,
 mert páratlan mű 4 kötetből áll. (I. kötet. Földrajz, 247
 lap. — II. kötet. Világtörténelem és hitregeltan, 269 lap. — III.
 kötet. Természettudományok. Természettan. Embertan. Ter-
 mészetrajz, 275 lap. IV. kötet. Számít. Magyar nyelv. Magyar
 irodalomtörténet (a külföldi irodalom-történetével) és
 Műtörténelem, 312 lap.)
 Ajánljuk e munkát a nőnevelő-intézetek, nőiskolák és
 különösen minden családnak. A tartalom bősége mutatja,
 miszerint a legfontosabb és nélkülözhetetlen tudományok, me-
 lyek ismerete nélkül egy nő sem mondható műveltné, e munká-
 kában befoglaltának. Ezen műt a német nyelvben 5 kiadás
 ért, a magyar kiadás pedig mindenütt tekintettel a hazai vis-
 zonyokra van kidolgozva, és szakértők ítélete szerint igen
 jól. Oly mű ez, mely feltehető, s az iskolából kiküszöböl-
 tásoknak is nagy szolgálatot teend, azért ajánljuk azt min-
 denkinek figyelmébe, kinek a nevelés és tanítás szívében fokozik.
 — Dacára a mű nagy kiterjedésének (69 5-adról is több
 térdképpel és számos rajzzal) ára 4 frt-ra van téve, s egy-
 kötetet is kaphatók 1 frtjával. A negy. kötet egy col-
 nos vászonkötésben 5 frt.

Igérvények

hitel-sorsjegyekre Bécsi sorsjegyekre
 csak 4 1/2 frt és bélyeg csak 2 1/2 frt és bélyeg.
 Együttvéve csak 6 1/2 forint és a bélyeg.
főnye-remény 400,000 frt főnye-remény.
Huzás július 1-jén.
 BÉCS, Woltzeile 13 **MERCUR** BÉCS, Woltzeile 13
 kiadó-hivatalának váltó-üzlete.
 Ch. Cohn

Kilián Frigyes

magy. kir. egyetemi könyvtáránál Budapesten megjelent:
A TISZA-SZABÁLYOZÁS ÉS A SZEGEDI VÁLSÁG.
 Irta és a „M. Mérnök- és építész egyesít”
 1879. évi május 3-án és 10-én tartott egyetemes szak-
 ülésén felolvasta
HERRICH KÁROLY,
 min. tanácsos.
 Ára 75 kr. Postán bérmentesen küldve 80 kr.

Tanningene.

Legujabb ólommentes, ártalmatlan hajfestő szer
 ha, sakkál és szemöldök számára, melyek a leggyorsabb módon,
 egyetlen egyszeri használat mellett, egész megbízhatóan és biz-
 tosán ugyanazon hirtelen, fényes
 szőke, barna és fekete természetesen színt vissza nyorik, mely-
 lyei a megfestítés előtt bírtak, s melyet sem szappannal mosás,
 sem szőrfürdő használata nem bír elenyészíteni. Ára 2 frt 50 kr.

Dr. Landauer illatos hajbalzsama.
 bizto itott, teljesen me-bizható szer, hogy 2- vagy 3-szori hasz-
 nálat mellett a haj kihullása tökéletesen megszüntetvéen, annak
 nőése smét előmozdítas-ék. E balzsam, az 6-2 hajnak eredeti,
 természetes színé visszaadja, a legfinomabb illattal bír, s a bőrt
 vagy fehérebbé sem sánnyezli be. Ára 1 frt.

Szeplőt,

májfoltot, pörpénést, bőr-átkát, arcvörösséget,
 napégést, a bőr minden kivirágzását stb. a dr.
Tobias Eau miraculense antiphélique
 a bőrön és bőr alatt gyűlkező foltok-anyagok felszívódása ál al
 gyökeresen eltáv lítja, s a legdurvább, leg-esebb bőrt egy éjjel
 át gyöngéd puhává és fehérré változtatja. Ára 1 frt 50 kr.

Ered. keleti rózsatej Russ Károly, gyógyszerész-től
 a bőrnek rögrön, nem pedig hosszabb használat után, oly gyö-
 ged, vaklton fehérr, fiatal frissességű színezetet ad, amint az
 semmiféle más szer által nem érhető el; a ráncokat, s minden
 sár, a vagy barna foltot rögtön eltávolítja. Ára 1 frt.
 Valamennyi litten 161-orolt

különlegesség

meg van vizsgálva, s azok a csegg kezesége mellett határozottan ár-
 talmatlanok és hatóságilag bejegyzett védjeggyel vannak ellátva.
 — Valódi minőségben szállítja
Russ Károly utódja, Bécsben I., Wallfischgasse 3.
RAKTÁRAK: Török József gyógyszerésznél Budapesten,
 Armin Eliasnál Aradon.

A melegebb időszakra

ajánlom az évről-évre mindinkább közkedveltségűvé
 váló amerikai izzadság ellenes férfharisnyáimat
 (szabadalmazott selyem) lábfejvarrás nélkül, a legké, ye-
 sebb lábón is elhordható, s egyszerűsége miatt a leggyöngös-
 sebb, mivel minden izzadságot felszív s a melyből 12 pár
 csak 1 frt egész 1 frt 40 kr. Női harisnyáimat var-
 rás nélkül divatos színekben, 12 pár 2 frt 40 kr egész
 3 frt. Izzadság ellenes ingeimet, mely, mint a leg-
 kellemesebb s legmegszívethetőbb öltöny viselhető a
 meztelen testen, megbíllés ellen véd, 1 darab 65 és 75 kr.
 Egyidejűleg dúz vászon urt harisnyáimra hívom
 fel becses figyelmét, 12 pár 3 frt 50 kr.; pamut, ozeróna
 és fűde cosse férfharisnyáimra, melyek minden tetszés
 szerinti árákon kaphatók.
 Gyári raktár férfi-ingekből, női és
 gyermek fehéreművekből.

Unger F. W. fiánál,
 Deák Ferenc-utca 5-ik sz.
 Alapított 1835-ben.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: { egész évre ... 12 frt / félévre ... 6 * } **Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG:** { egész évre ... 8 frt / félévre ... 4 * } **Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK:** { egész évre ... 6 frt / félévre ... 3 * }

25-dik szám. 1879. BUDAPEST, JUNIUS 22. XXVI. évfolyam

A francia Gouvier Armandnak,
 bástyásos és főtiszt emlékéül a múltnak, jelennek és a jövőnek
 a magyar Zichy Miklós
 Páris, Junius 7° 1879.

KÖSZÖNET FRANCZIAORSZÁGNAK.

Zichy Miklós rajza a szegediek javára rendezett párisi ünnepély programlapján.

PAZMÁNDI HORVÁT ENDRE.

(1778—1839.)

NEGYVEN ÉVE, hogy az 1830-ban megalakult akadémia legelső ízben megválasztott rendes tagjai egyike, s legelső koszorúozója, az „Árpád” című hősköltemény írója, Pázmándi Horvát Endre, ott, a hol született s élt, sírjába leszállott. S még csak most jelölik meg sírját kömlelkekkel, s csak most tartják meg fölötté az akadémiai emlékbeszédet. Az akadémiai mellőzés oka részint a világtól való visszavonultságában is, de főleg az akadémia akkori uralkodó elemeivel — a Kazinczy s Kisfaludy körét alkotott jeleseinkkel — való meghasonlásában keresendő. Sírja a pázmándi temetőben, mely falunak plébánosa vala, eddig jeltelenül állt. De most elévülhetetlen érdemeiről megemlékezve, egy fenkölt lelkű főpap, Nogáll Károly győri székesegyházi kanonok, pápóci prépost és ozerói választott püspök, a sirt köoszlopplal, a plébánialakot emléktáblával jelölte meg s ezek leplezésére a m. tud. akadémiát is meghívta, f. é. június hó 22-kére. Így történik, hogy az egykor koszorus, de csakhamar elfeledett költő s akadémikus fölött most tartatik meg az emlékbeszéd, melylyel az akadémia egy több tagu diszes küldöttség élén Szász Károly rendes tagot bizta meg; így történik, hogy negyven év mulva állittatik emlék az elhunyt jelesnek, hogy a jövendő maradék ismerje nevét s ne veszessen az mindenestől a feledés homályába. Így hajt ki a borostyán a már-már besüppedt sírből.

Pázmándi Horvát Endre 1778. november 25-én született (s e szerint a százados ünnepére szánt emlék néhány hónapot késett is) — Győrmezőgyében, a szentmártoni apátság közelében kieszen fekvő Pázmándon, hol szülei egyszerű szőlőművesek valának. Atyja szülő-házában is nevelkedett, mely utóbb „pázmándi magány” néven lett ismeretessé, s hol Horvát élte jelentékenyebb részét töltvén, munkái na gyobb részként is itt írta. Első oktatását a benzéseknél, majd ezek felosztása után a szentmártoni s pázmándi elemi iskolákban nyerte; a diák iskolát pedig a két óránya fekvő Győrött járta, hol az akkor híres Fábich, a görög költők fordítója, volt tanára s első buzditója egyszersmind az irodalomra és költészetre. A felsőbb osztályokat Komáromban, a bölcsészeti-eket Pozsonyban befejezvén, — először ugyan a ciszterciak rendjébe lépett (1797) és pedig Heinrichában, Felső-Sziléziában, de a szerzetes élettől s kivált távol hazájától, kedvét veszítvén, kilépett s haza térve, de a papi pályán maradvá, a győri papnöveldebe vétetett föl, a hol már 1810-ben áldozárrá föl is szenteltetett. Egy évig Széplakon (Sopronmegyében) káplánkodása s Szerényben adminisztrátorsága után 1803-ban Győrött belvárosi káplán lett, hol az 1805—6-ki hadi hagymázban csaknem áldozatul esett papi buzgóságának. Innen téti plébánossá lett; s e helyett, a Kisfaludy-testvérek szülőhelyén, ezek atyjának s Takács József a költőnek házá- nál bejáratos levén, a mellett Zirczen s Pannonhalmán is gyakran megfordulván, dús táplálékot nyert szellemének; kedvvel kezdte irogatni, s e végből pázmándi magányába vonulva, ott gyakran heteket, sőt

hónapokat is töltött, már mint téti plébános. Ohajtásához képest, — de csak 1829-ben, már ötven éves korában, Pázmándra tértvén át plébánosnak, itt többnyire (az egészségtelen papi lak helyett) saját szülő-házában, a „magány”-ban lakott s itt fejezte be közel hatvan évre terjedt életét.

Az irodalmi téren első kísérletei alkalmi költemények voltak, melyek közül 1809-ben a „Felkelő nemzethez” szóló klasszikai színezetű (hexameterekben irt) buzditó költemény magasra kivált, öt-hat kiadást ért s az irodalombarátok figyelmét magára vonta. A fiatal költőre fordult reményt második, nagyobb műve, az epikai színezetű, de tulajdonképp történeti költemény, „Zircz emlékezete” (1814) még fokozta, mert inmental már egyenesen magyar Virgilt vártak belőle. A zirczi apátság s ciszterci rend történetét adja elő benne, sz. Imre herceg általi alapításával, a török időben elpusztulásáig s hamvaiból újra születését. Krónikás történet a költemény anyaga, mely költői mese alkotását lehetetlenné teszi; de benne a történet csak a tanelem hordozója; a dikezői erőteljes, szép, magyaros. Főművét azonban még csak ezután volt megírandó Horvát Endre. A magyarok eredetét kutató tudós Horvát István arra biztatta őt, hogy a honalapítás történetét dolgozza föl hőskölteményben. A költő a történeti források s a mondai anyag elégtelensége miatt soká habozott az elhatározással s aggályait egy szép költői levélben, melyet „Epistola Boldogréti Vig Lászlóhoz” név alatt intézte buzditójához, ki is fejtette; de a munkába azért belé kapott s — egyebekkel is foglalkozva bár időközben — egy évtizeden át (1820—1830) ideje s ereje javát a nagy költeménynek szentelve, mely „Árpád” ezim alatt s tizenkét könyvben, végre el is készült s szókálauzzal 1831-ben megjelent, 1832-ben az akadémia első nagy jutalmát nyerte el. E mű, bár készítése alatt már tulszárnyalva Vörösmarty teremtő képzelete s nyelvének fénye által, koszoruja daczára igazi népszerűségben soha sem részesülhetett, s bár kompozíciója is győngyösből és e részben szintén nem erős Vörösmartyénál, — mindazáltal, főleg nyelvi tekintetben ma is figyelmet érdemlő s kétségtelen érdemes munka. Az ódonág, régi szók és fordulatok szerencsés fölélesztése, nem zárkozva el mindamellét a nyelvújítástól sem, sajátos érdekes színt kölcsönöz e költeménynek. Az „Árpád” bevezető sorai, a klasszikus eposzok hagyományos formáját és tartalmát tartva szem előtt, így hangzanak:

Férfiat énekek, ki hadával Volga türemlő
Hajjait átszévén, Etelének hajdani földét
Nemzeteket leverő harcokkal visszazserezte,
És az erős Magyarok birodalmát fegyvere élén
Négy folyamok körülött alkotta örökre valóvá.
Lantomat ihlessed, te kegyes ságalmá hazámnak,
Míg a győzőnek nyomain fog pöngeni hurja;
Elme, te is, kinek a vas üdöt meggyőzni hatalmad
Nagy, viadalmaknak tártját, jer, nyisd meg előttem,
S mondd: mi vidékekről, mi okért, és merre vezetted
Harcosait? diadalma kiken tündökle veszélyes
Útjában, valamig eljutna Szikámbría roppant
Várához, s kapuin bevezetné szittya vitézeit,
És a büszke bitanglókát jarmába szegezvén,
Átadná unokáinak a főnagyi hatalmat.

Horvát Endre benne volt az akadémia alapszabályait előkészítő bizottságban is, s midőn az végre megalakult, az igazgató tanács által 1830. november 17-én megejtett legelső választás alkalmával azon 23 közt volt, a kik az akkor nynevezett

„Tekintetes Magyar Tudós Társaság” törzs-tagjai lettek. Ő a nyelvudományi osztályba soroztatott harmadik vidéki rendes tagu. Egyszersmind a nyelvtani s szótári bizottság tagjává lön, mely az akadémia akkor legfőbb, majdnem egyetlen célját, a nyelvújítást volt valószínű. Bizottsági s bíráló munkásságán kívül mint felolvasó is több ízben megjelent az akadémiaiban. A magyaros nyelvű költőnek prózája is erőteljes s zamatos. Régi, még „Árpád”-ja előtt irt értekezései (Kazinczy munkái bírálata s a nyelvújításról; a klasszikai mértékű magyar versekről; a dráma versmértékéről; a magyar nemzet nem finn származatú), valamint számos — nyomtatásban is megjelent — egyházi beszéde s néhány novellája az „Aurora”-ban és „Urania”-ban: a próza terén is jó nevet szereztek neki. Az akadémiaiban a „Hazafiságról” irt lelkes értekezése, Simai Kristóf felett tartott emlékbeszéde s „Báthori Zsigmond fejedelem élete” próza dolgozatokkal, — az akadémia első nagygyűlésére (1832. szept. 8.) irt lelkes üdvözlő költeménnyel lépett föl, melyek (Báthori Zs. életén kívül) mind az évkönyvekben jelentek meg.

Kazinczy „Pannonhalmi ut”-jának (1831) egy kifejezése által sértve érezvén magát, vagy inkább Döbrentey által ingereltvén, ehhez irt magánleveleiben élesen fakadt ki a szent öreg ellen; s Döbrentey — már Kazinczy halála után — az egész levélváltást közte és Horvát közt közrebocsátván: ezzel megvolt a szakadás az „Árpád” költője s a Kazinczyt sírjában kétszeres kegyelettel tisztelők közt. Ezek elfordultak Horvától s ő viszont tőlök és az irodalmi világtól egészen magányba vonult. Így halt meg, elfanyarult kedélylyel, majdnem elfeledve, elhagyatva, alig hatvan éves korában, ki még nyolcz év előtt a nemzet koszorusa vala. S negyven év — s egy lelkes főpap buzgókodása kelle, hogy neve fénye ismét helyreállítassék!

Az napon, melynek keltét lapunk mai száma viseli homlokán, vasárnap, június 22-én, Győrött indul a tiszteletadó társaság, kocsikon, Pázmándra, hol először a temetőben felállított sírkövet szentelik föl, s Horváth Lajos győri városi plébános tart alkalmi beszédet. A sírkő felirata im ez:

PAZMÁNDI
HORVÁT ENDRE
HAMVAINAK.

„A KIKET ÉRDEMEIK JELESITENEK, ÉLNEK ÖRÖKRE.”
SZÜLETETT MDCCCLXXVIII. NOVEMBER 23.
MEGHALT MDCCCXXXIX. MÁRCZ 7.

A temetőből a gyülekezet a plébánialakhoz vonuland, melynek falába beillesztett emléktáblán im e fölírás áll:

PAZMÁNDI HORVÁT ENDRE

AZ ÁRPÁD KOSZORUS KÖLTŐJE LAKÁSA.
SZÜLETETT 1778. NOV. 23. MEGHALT 1839. MÁRCZ 7.
SZÜLETÉSE SZÁZADOS ÉVFORDULÓJÁNAK EMLÉKÉRE.

A tábla leleplezése után tartatik az akadémiai emlékbeszéd s alkalmi szavalkatok. Az ünnepélyt a közel Pannonhalmán, a benedekrend főpátpja, a lelkes Kruesz Krizosztom által adandó diszebed fejezi be. Így van megállapítva a program. Az ünnepély leírásáról, természetesen, csak a jövő héten adhatunk tudósítást.

* E sor Horvát Endre egyik alkalmi költeményéből (Juránics győri püspök beigtatásakor 1825.) van véve.

Ma, az ünnepély napjára, a költő arczképét s a plébánialakot, a hol hivataloskodott, élt s meghalt, és siremlékét, mely hamvai nyugvóhelyét jelöli, mutatjuk be olvasóinknak.

A költő neve már-már feledésbe merült; de érdemeit az irodalomtörténet méltányolja s örvendetes, hogy akad, a ki e méltánylatnak tetleges emlékkben is ad kifejezést s az elévülhetetlen érdemet a maradék tudatába visszaidézi.

— á —

Páris — Szegedért.

Két nemzet szíve van tele azokkal az érzelmekekkel, melyeket az egyiknek szerencsétlensége, a másiknak e szerencsétlenség enyhítésére hozott segélye kelt a kedélyekben. Szeged szerencsétlensége egyetlen a maga nemében; de a segélynek az a módja is egyetlen, melylyel Páris e nyomor enyhítéséhez járult. Nem hiába nevezik a francziák fővárosát a „világ szívének.” — sziv az valóban, sziv, mely megmutatta, hogy melegen tud dobogni.

Az „ezerkettedik éjszaka,” melyről már részletes leírás jelent meg e hasábkon, sok fényes napnál fog fényesebben ragyogni a mi emlékkünkben. Nem azért, hogy ez éj jótékony tünderei oly minden reményt meghaladó mértékben érték el nemes céljokat, tetemes összeggel sietni segélyre a nyomornak, — hanem azért, mert az egy nagy és fenköltlekkű nemzet rokonszenvének volt tanubiz nysága hazánk iránt, melyről azt hittük, senki nem szereti mi kivülünk. Páris segélye nem azért oly nagy, hogy tekintélyes számmal szerepel, hanem azért, mert vigasztalás rejlik benne: biztató szó, mely fölviannyoz csüggedésünkben s meggyőz, hogy vannak igaz barátaink s épen az n nemzet fiai azok, mely irányt van hivatva szabni az emberiség szellemi folyamatának. Jól esik tudnunk, hogy vannak lelkes nemzetek, melyek átérzik fájdalomainkat s testvéri részvétet táplálnak irántunk.

Sorsunk az már nekünk, hogy leginkább csak nagy szerencsétlenségeink által ismerjen meg a világ. De ha van valami fölemelő a szerencsétlenségben, bizonyára az az, hogy ezen az uton megismerkedik velünk magunkkal is s fogékonyabbá válik azon tulajdonaink méltatására, melyek talán megérdemlik, hogy méltányoltassanak. Vajmi kevés elismerésben részesült eddig a világtól a magyar nemzet, s ki a segélyt nyújtó kézben a rokonszenvet is ajándékol hozza felénk, valóban megérdemli, hogy halálával közelítsünk hozzája.

Ennek a szép és nagy gondolatnak adott kifejezést genialis festőnk, Zichy Mihály, midőn mesteri önjával megteremté azt a megkapó csoportozatot, a melyet ez alkalommal mutatunk be olvasóinknak. Mint Zichy minden alkotása, e kép is beszél s nemcsak beszél: mond is sokat s nagy ékesszólás van néma vonásán.

A büszke franczia nép, koránatlanul, mint az a köztársasághoz illik, de csillaggal feje fölött, mint az az erényhez illik, magasztos női alakban személyesítve, palástjával takarja el a szomorú Széged alakját, melynek hullámok csapkodnak lábainál s a talapatból letört a rész, melyre kezével támaszkodik.

Hungária, koronával fején, Szent-István történeti palástjával testén, szerető hálás arczczal hozza meg köszönő esőkját a segítő testvérenek, ki jobbkarjával kebelére öleli.

A magyar művész, midőn e képet alkotta, a hála egy jelét kívánta papírra tenni s az allegorikus csoport fölé oda is volt írva félkörben: „Merci à la France.” — „Köszönet Franciaországnak.” — De miután e kép is az ünnepélyen

kiosztott számos művészi kivitelű programmok egyikének képezte díszítését, — a rendezők nem találták helyén valónak, hogy önmagoknak szavattassanak köszönetet s e fölírás elhagyására kérték föl Zichyt, ki természetesen készséggel engedett a kívánatnak. Így aztán a képen csak az ajánló sorok maradtak meg és pedig magyarul: „A franczia Gouzien Armandnak barátságos és hálás emlékkül a multnak, jelennek és a jövőnek a magyar Zichy Mihály. Páris, június 7-én 1879.”

Gouzien Armand, a szépművészetek felügyelője, a „Journal de Musique” szerkesztője, nagy tekintélyű fiatal zenész, ki hónapok előtt Massenet Viktorral fővárosunkat is meglátogatta, midőn ennek „Lahore királya” című dalművét először adták a nemzeti színpadon, — a szegediek javára rendezett ünnepélynek egyik tervezője és egyik legbuzgóbb létesítője volt.

A Zichy által rajzolton kívül számos más programot is osztogattak az ünnepélyen, szintén művészek által rajzolt jelképekkel. Ezek közül egyikét a legcsinosabbaknak, melynek egy példánya beküldetett hozzánk, bemutatjuk olvasóinknak. Mozgalmas kép, melyen felül félkörben Béranger egy költeményének egy sora olvasható: „Sauvez vous par la charité!” „A részvét nevében mentsetek!” s mindjárt alatta bankjegyeket és pénzarabokat szóró kezek csoportja, mely alatt egy körben tánczólag vig társaság alkot koszorut. A kép közepén a háttérben az operaházban rendezett multság egyes részletei láthatók, a népünnep, a táncz, a látványok, a vásár, az árubódék stb. Maga a főcsoportozat egy hajót ábrázol, melynek árboczán a büszke jelszó leng: „Fluctuat nec mergitur”, dagadó vitorláján ott tündöklő a „Charitas”, horgonyán a „Spes” fölírás, mig hátsó lobogójáról ez olvasható: „La France a la Hongrie”, „Franciaország Magyarországnak”. A hajó hátsó része dúsán meg van rakva adományokkal, leányalakok kezelik az evezőt, a csákylást s Páris városának női alakja kiemel a viktúrkörből egy magyar főkötős alakot, melynek uszó ruháján olvasható Szeged neve, s a távolban látható a víz által elborított város.

E kép az ünnepélyen játszott cigány zenekar darabjainak műsorához kiállított programmnak képezte czimlapját. Maga a program, változtatlan franczia-magyar orthographiával visszaadva, így hangzik:

Concert Tsigane.

Orchestre Balasz Kalman, Rigo Marton, Dely Gyula, Csicseri Ferencz, Pozsar Janos, Goda Orban, Zsigá Janos, Kallay Mihál, Budy Sandor.
Directeur de la troupe: Berkes Kalman.
Marches: Rakoczy; Hunyady; Szabady; Kosuth.

Voros folso (La Dame de coeur), polka Fahrbach.

Pont az I betűn (Le Point sur I), polka J. Strauss.

Kukuk (Le Coucou), polka Fahrbach.

Gyorsvonat (Train express), galopp Toppert.

A szép kék Duna (Le beau Danube bleu), valse J. Strauss.

A szép tavasz (Le joli printemps), valse J. Strauss.

Hol énekelnek (Chanteur de bois), valse Fahrbach.

Bor, dal és feleség (Aimer, boire, chanter), valse J. Strauss.

Boregér (Chanve-souris), valse J. Strauss.

Észményképek (Emblèmes), valse Fahrbach.

Chants Hongrois de Nemeth Lajos: Elemer dal (Chant d'Elemer); Sarga Csiko (Le Poulain jaune); A dallok Tolonczból (Le Chant de l'exilé); Csak egy kis leány van a világon (Il n'y a qu'une fille sur la terre); Plevna alatt (Sous Plevna).

Czardas: Luisa (Louise); A én uram vén (Mon mari est vieux); Here tyútyú (allons, en place!); Ferencz (François); Láb alá (Lève les pieds!)

E program alatt még a Berkes bandáját feltüntetők kép volt csatolva. Mind ezt, mind az előbbeni képet Morin Edmund rajzolta, a „Monde Illustré” megrendeléséből, a mely előkelő párisi

képes lap azt az ünnepély elárusítandó tárgyai közé ajánlotta föl.

Az ünnepélyről magáról szintén bemutattunk néhány részletképet. A legfestőibb, legtar- kább látványok egyike volt a „bucsu” képe, mely az éjfélok föllebentett színpadi előfüggöny mögül tárult elő, feltüntetvén a színház női személyzetének vásáros bódéit, az ördögmotollát, a másfófat s a népünnepélyek egyéb részeit. E „bucsu” a legélénkebb vásár helye volt.

Másik képünkön a már mult számunkban is említett sorjáték, café chantant s a táncz-rem díszítései láthatók, Páris egyik legkitünőbb illusztrált lapjának, a már említett „Monde Illustré”-nak, a hely szintén készített fölvételei után.

London — Szegedért.

A nagyszerű rokonszeny nyilvánulása után, mely a szegediek iránt a világ minden részéből oly fényesen mutatkozott — s mutatkozik még folyvást, — mert, mint lapunk egy barátja Londonból értesít, Kalkuttából is szép összeget ígérnek; — s látva azt is, mily lelkesedéssel karolták fel az ügyet a párisiak, s mily rendkívüli siker koronázta működésüket, — valóban méltó volna a szegedi vég, s az azt követő világ-segély részletes történetét a külföldre való tekintetből s mintegy hálaemlékkül megírni, mert a világra szóló rokonszeny végre is nem egyedül Szegednek, hanem nemzetünknek szól.

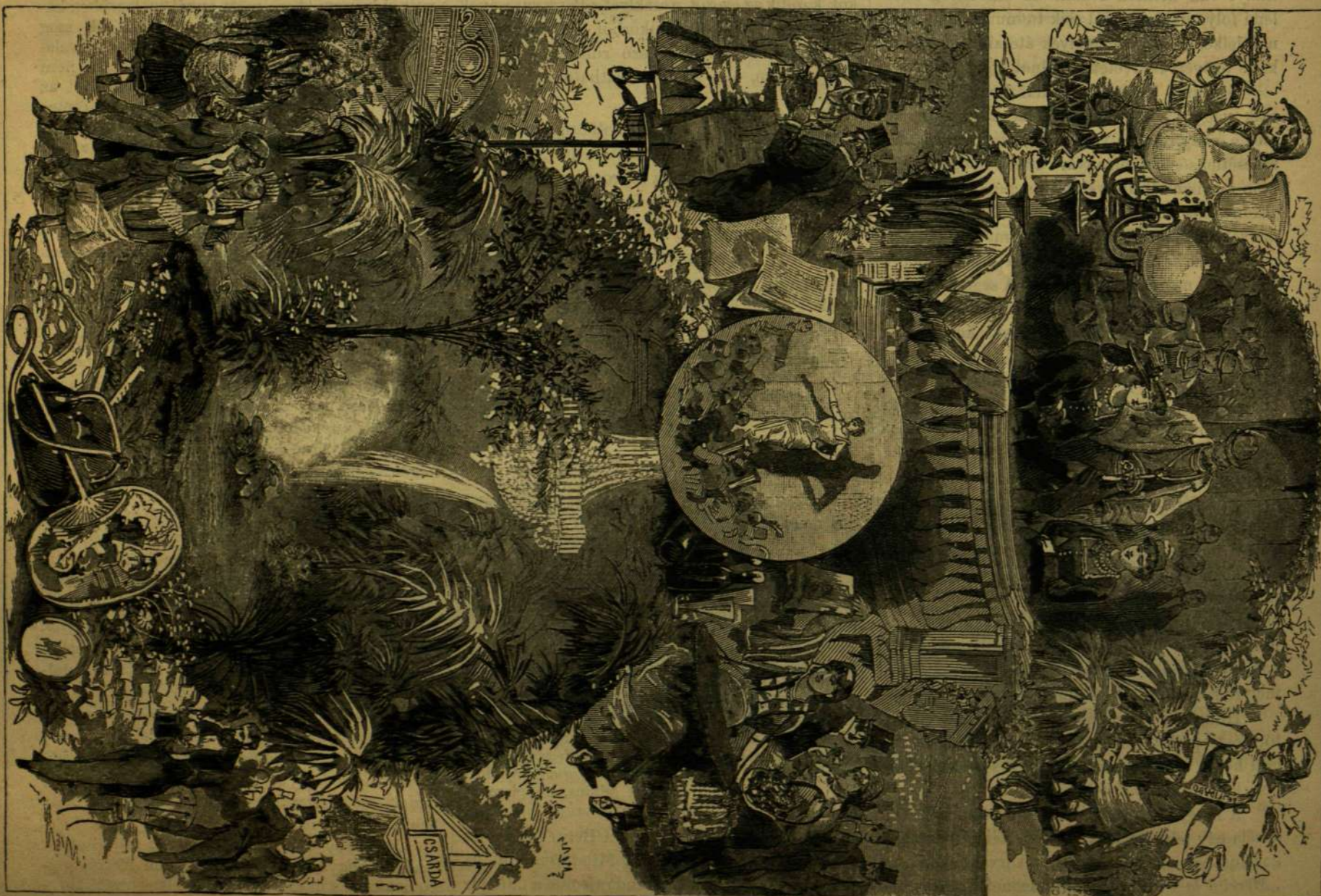
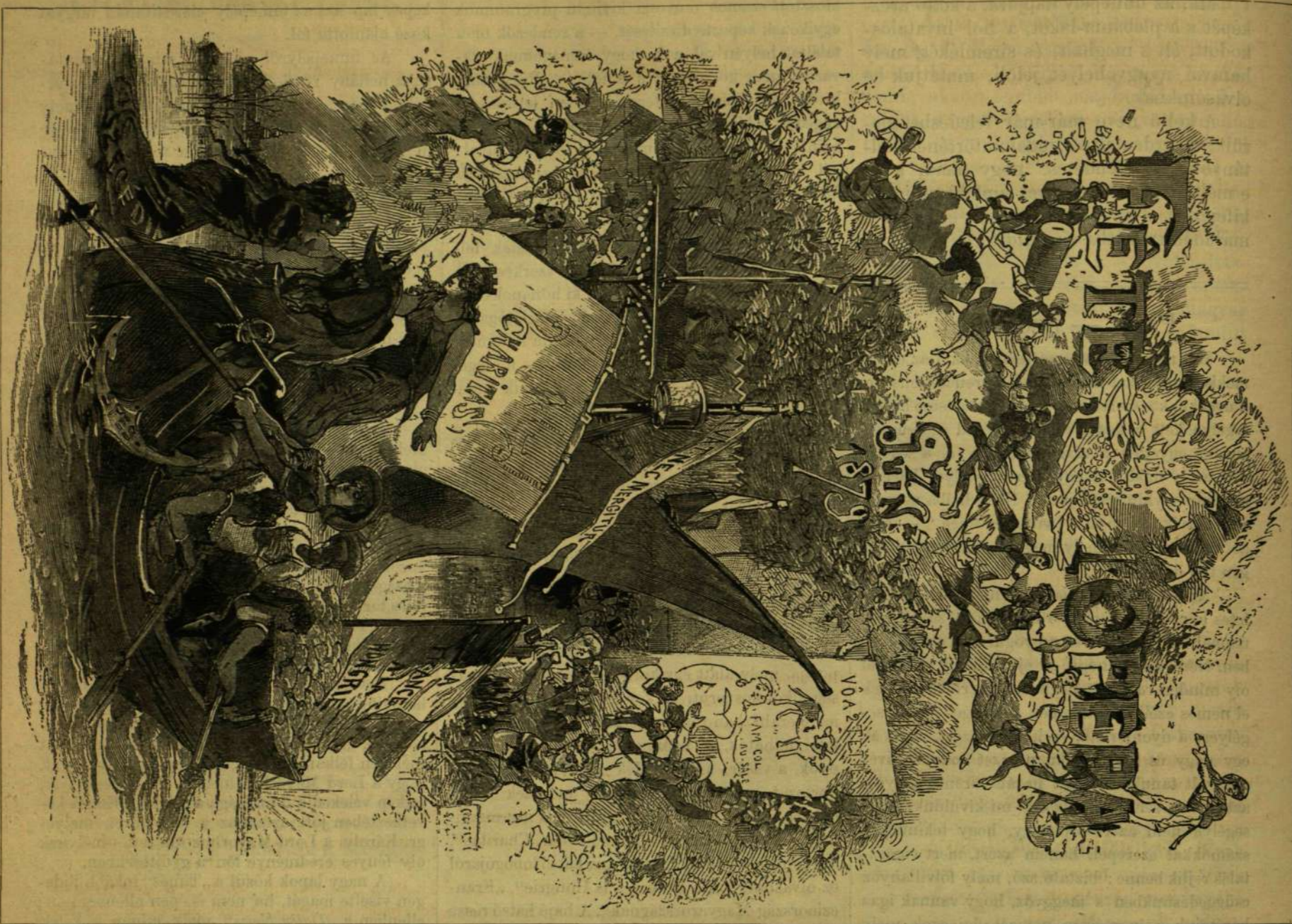
Levelezőnk a londoni magyar egylet e részben kifejtett tevékenységét vizsgálja néhány egyszerű vonással. Ez egylet tagjaitól származott az első szó, gr. Károlyi nagykövetség előtt, a ki azt melegen felkarolva, megbizta az egylet vezetőit, hogy a Lord Mayorhoz menve, tőle megtudják, mikép vélekedik ő lordsága e részben. Ennek következtében jött aztán az a szép levél, melyet gr. Károlyi a Lord Mayorhoz intézett s melynek oly fényes eredménye lön a gyűjtésekben.

A nagy lapok közül a „Times” inkább hidegen viselte magát, ha nem is épen ellenségesen; ellenben a „Daily News”, mely minap a keleti háboru alatt nem épen barátságos állást foglalt volt el irányunkban, most annál melegebben karolta fel a szegediek ügyét. Tudósítónk meg van győződve, hogyha a „Daily News” levelezője, s utána a szerkesztő is, ily lelkesen nem lépnek föl, az eredmény nem érte volna el az így elért pontot. Illő volt tehát „a londoni magyar egylet” részéről, hogy megköszönje nekik a jó szolgálatot, mit egy a szerkesztőhez irt levélben meg is tett. Ime a levél magyar fordítása, — eredetije a „D. News” május 29-ki számában jelent meg:

„A „Daily News” szerkesztőjének. — Uram, a londoni magyar egylet megbízásából van szerencsénk önnek legszívesb köszönetet tolmácsolni a becses lapjában az által nyújtott gyors és kész segélyért, hogy hazája fiaival a szegedi árvíz-özönte csapást részletesen megismertette s a nemes keblű angol közönség rokonszenvét felkeltőtte. A londoni magyar egylet meg van győződve, hogy a nagyszerűen nyilvánult siker nagy részben az ön lelkes tudósítója által e csapásról adott eleven leírásnak köszönhető, a kinek önfeláldozó készsége, melylyel a veszélyben forgók mentésére sietett, a legmelegebb elismerésben részesült egész Magyarországon. — Maradunk, uram, önnek kész szolgálai — Duka Tivadár, elnök, Ébner F. József, tb. titkár. London, május 27.”

E levélre a szerkesztő a következővel felelt: „Daily News” szerkesztője. 1789. május 29. — Tisztelt uram, nagyon le vagyunk kötelezve a szíves levél által, melyet ön a londoni magyar egylet megbízásából hozzánk intézett. Levelezőnk szolgálatainak elismerő fölemléstése dúsán fogja őt jutalmazni készsége odaadásáért. Európában nincs ország, melynek erősebb igényei volnának az angol nép rokonszenvére, mint Magyarországnak; s esküszöl szolgálni bármilyen részben is jöjjéle előmozdítására részünkről nemcsak benső öröm, de kötelességteljesítés is. Vagyok, tisztelt uram, igaz hive Robinson J. R. a „Daily News” (kezelő)-szerkesztője.”

Még egy kedves kötelességet teljesített a londoni magyar egylet; tisztelgőven Freahe aszszonyságnál s megköszönvén e lelkes angol ladynek azt a szíveséget, hogy nagyszerű terméit

két ízben arra használta, hogy igazi angol vendégszeretete által négyszáz font sterlingnél többet szerzett és fizetett be a nagykövetnél. Az egylet választmány, Duka Tivadar elnök vezetése alatt Freake asszonynál megjelenévé, a következő, írásban is otthagytott beszéddel fejezte ki köszönetét:

„Asszonyom, — a nagykövet Ő Excelenciája, úgy hisszük, kifejezte már kormánya köszönetét, Nagyságodnak a szerencsétlen szegediek iránt tanúsított jóságáért. — Mi, a londoni magyar egylet tagjai, tisztelegni jöttünk önhöz, asszonyom, hogy kifejezést adjunk forró hálánknak Nagyság iránt és Freake ur iránt, azért a személyes fáradozásért és alkalmatlanságért, melyet Nagyságtok oly kegyesen vetek magokra, a nélkül, hogy erre részünkről fel lettek volna kérés, s megnyitották fényes termeiket s oly bőkezű vendégszeretettel fejtettek ki, és pedig nem egy ízben, csak azért, hogy segílyt nyújtsanak azoknak, a kik arra oly igen rá vannak szorulva. — Biztosíthatjuk önt, asszonyom, hogy hazánkfiain Magyarországon sohasem fogják elfeledni az angol hölgy nagy szívességét, a ki oly készséggel sietett segílyökre. — Mély tisztelet érzelmeivel vagyunk Nagysádnak kész engedelmis szolgálói“ (következik a négy aláírás).

Valóban, a részvét annyi megható jeleivel találkozunk a mivel világot minden részéből; s a rokonszenv e nyilatkozatai oly magas erkölcsi becsület bírnak, mely az általuk nyújtott anyagi segíly értékét is sokkal felülhaladja, hogy ezek mindenike egy szép lapot képez abban a könyvben, mely Szeged romlásának történetét gyászkeretben, — a világ részvétének nyilvánulásait pedig aranybetűkben örökíti meg!

A ki örökké bujdosott.

Igaz történet.

Közlő: **Eötvös Károly.**

(Folytatás.)

A szabadság reményét a francziák nemcsak a szültána kegyességére alapították. Vagy legalább, midőn a honvágy néha erőt vett rajtuk, tervezeteik a kegyelem esélyén kívül sok más esélyre is kiterjedtek. Pár év alatt meggyőződtek arról, hogy ők a bosztandsik és azankoglánok, sőt a kapidzsik közé is könnyen elkeveredhetnek rövid időre. A szerálj szolgálatában álló ezen egyének száma több ezere ment s Henri egyáltalán nem tartotta lehetetlennek ezek közt a városba kijutni s onnan közönséges öltönyben tovább állani.

Egy másik kedvező alkalom évenként a Bairám-ünnep alkalmával állott elő, a mikor a hárem hölgyeit utcákra, térekre, csónakmulatásba vagy valamely tengerparti köskibe kellett kísérniök s a mikor mind a hölgyek, mind a háremörök nagyon sok szabadságot vettek igénybe!

Az agguló szultán birodalmának ügyeivel s az örökös háborúkkal levén elfoglalva, keveset gondolt a háremmel s azért itt sem oly pontos, sem oly szigorú nem volt a fegyelem, mint a hagyományok szerint régebben volt s most is kellett volna lenni. E körülmény szinte ingerelte a

PÁZMÁNDI HORVÁT ENDRE.

francziák valamely szabadosági állalat kitervezésére. Terveik azonban csakis üres tervek maradtak. Öreg legények voltak már, közel az ötven éves korhoz. Életük elég kényelmesnek, sorsuk eléggé biztosnak látszott s okuk egyáltalán nem volt valamely véletlen vagy ügyetlenség által életüket veszélyeztetni. A felett nem kételkedhettek, a Khadimbasi abból nem csinált titkot s a háremi anekdoák egész serege világosította fel őket arról, hogy a legkisebb hűtlenség, a szökésnek bármilyen kísérlete halált s úgy lehet, kinos halált von maga után. S épen azért mind a hárman beleegyeztek abba, hogy vagy a tel-

— Szeretnék-e most látni Franciaországot?

— Fenséges szultána, mi most is szeretnék haza menni, — mondá Henri.

— Haza menni? Hiszen nem vagytok ti most már francziák, hanem az én szolgáim.

— Mióta a fenséges urnó szolgálatában állunk, mondá Henri, azóta nem jutott eszünkbe haza kívánczni, de fenséged kérdésére igazán kellett felelünk.

Az urnó erre nem felelt s az e tárgy feletti beszélgetés abban maradt.

Később egy új odalikkal ismerkedtek meg, kinek Dsemile volt neve s ki Egyiptomból Kairóból került a nagyur háremébe. E lányka az urnók mulatgatásának sokféle nemét ismerte; fiatal, csinos és igen virgoncz nő volt, a ki gyermekkorában Kairóban egy francia házban franczia nők körében töltvén néhány évet, franczia nyelven is meglehetősen tudott beszélni.

Ez egyszer a francziák előtt a nélkül, hogy ezek eredetéről tudott volna valamit, elcsevegte, hogy Kairóban egyszer egy francia nőt bevettek Mehemed Ali háremébe, ezt azonban megtudván egy francia nagyur, ki a francziák szultánjának

— miként ő a királyt nevezte — titkos megbízottja volt Kairóban, azt izente Mehemed Alinak, hogyha a francia nőt el nem eresztí és ki nem adja: százezer katonával fogja őt megtámadni, városát elpusztítani s minden kincsét s egész háremét elrabolni. Erre Mehemed Ali a gyaurtól megijedt, Sztambulba küldött segítségért, de itt nem adtak neki, mit tehetett tehát egyebet, kiadta a francia nőt, hanem boszujában annak fele haját lenyíratta, szemöldökéről minden festéket lemosatott s kusakját — övét — nem engedte a derekára tenni, hanem a nyakába akasztotta. Mi volt, mi nem volt igaz az odalikkal e meséjében, mely úgy a gyaurok gyűlöletét, mint a háremből való szabadosulás szégyenteljes voltát célszerűen látszott hirdetni: a francziák figyelmét mégis fölgerjeszté e mese. Ők azt fölötté természetesen tartották, hogy a hatalmas Franciaország követének felszólítására az egyiptomi pasának engedelmességre kellett. Igen, de ők is francziák, ők is szolgaságban vannak, ha ők a francia követhoz fordulnának: ők is bizonyára rögtön elnyernék a szabadoságot. Meg nem foghatták, hogy ez nekik eddig nem jutott eszükbe, holott oroszországi bujdosásuk közben hányszor küldhettek volna levelet valamelyik francia követhoz. E töprengésüket el is mondák a legközelebbi kedvező alkalommal Kamerije szultána előtt.

— Ha nekünk, ugymond Henri, akkor annyi eszünk lett volna, mint most, mily könnyen megszabadosulhattunk volna csak egy levél által, melyet a francia követhoz kellett volna intéznünk.

PÁZMÁNDI PLEBÁNIA-LAK, A HOL HORVÁT ENDRE LAKOTT ÉS MEGHALT.

— Az a levél lett volna árulótok s az a levél szerelte volna meg nektek a halált, valamint most is biztosan megszerezné, ha megkisértenétek, — mondá Kamerije.

A francziák egymásra néztek. Összevillant szemük azt jelenté, hogy az urnőnek alighanem igaza van. Hiába, ők még mindig igen hiszékenyek.

— Azonban ne törjétek a fejetekeket, folytató a szultána. Egyszer, ha el nem felejttem, én alkalmat nyujtok, hogy biztosan hazamehessek, ha épen akarjátok.

— Masallah! Fényes szultána, a mint az isten akarja, de mi óhajtjuk.

A biztos menekülés, a veszély és üldöztetés nélküli szabadság édes ábrándja tölté el a francziák szívét. A honvágy most feszíté keblüket erősen — most legelőször, azon hatodfél év óta, mióta a szultán háremébe bejutottak. Kamerije nemes szívről már nem egy jelenség után teljesen meg voltak győződve s bár nehezen, de mégis az öröm bizonyos nemével várták az időt, a mikor a Kamerije által megígért alkalom be fog állani.

E beszélgetés az 1839-ik év június havának valamely napján történt.

De a várt alkalom helyett váratlan és borzasztó szerencsétlenség következett be.

A hónapnak utolsó napján a Kizláraga kegyetlen parancsot adott ki a hárem őrizetére. Minden termet, minden folyósót, minden erkélyt, a hárempalotának a kertekre nyúló minden kijáratát kettős eunuklegénységgel szigorúan kellett őrizni. A Khadimbasi mindegyike elmozdított saját háremosztályának vezénylőjét s mind egyik osztály más-más Khadimbasi kapott. Kamerije osztályába s a francziák és társaik élére egy czifra, fényes öltönyű, kifurt füli vén ethiopiai eunuk állították, ölnyi magas termettel, nagy poczókkal, fekete szeresen arccsal. Valóságos vadállat, kivel a francziák alig mertek, de alig is tudtak beszélni, mert nyelvét igen kevéssé értették meg. A nappalnak és éjszakának minden óráján kivont, élre kőszőrű karddal s övében töltött pisztolyokkal járt sorba — körülözni és fülelni minden ajtónál, ablaknál, a termeknek és folyosóknak minden szögletében.

A francziák csakhamar megtudták a rettenetes változásnak okát. A szultán II. Mahmud nagy betegségbe esett. Halálát várták. Az odaloknak minden táncz, zene, dal, multság szorosan el volt tiltva. Kamerije urnő folyton térdelést és imádkozást s örökké mörzölte teszipjét. Alig vált magához valami ételt és italt, nem foglalkozott piperével sem; ültében, imádkozó helyzetében szunyadt valami keveset, körülötte a termekben kellett lenni az odaloknak is, kik éjszakára szintén nem fekhettek le szokott módon s urnőjükkel együtt enteriben és kusakkal, felső női kabátban s felkötött övvel kellett virrasztaniok. A bajadérokat egy sötét kamarába zárták be, kik hajukat képe és jagatva mentek ki a háremből. A sötét kamara azon palotában volt, mely a szultán legbelső palotáját a hárempalotától elválasztja s mely Eszki Mabein-szerájnak nevezetik.

Szerencsére vagy szerencsétlenségre ez az állapot csak két napig tartott. A következő napon az esti órákban Mahmud szultán meghalt s nyomban rá a háremben kikiáltották, hogy a Padsah behunyta szemeit, az Imám ül Mülemin a prófeta színe elé hivatott, az Alem penah elszenderült, a Zilullah Alláhnak fényességében gyönyörködik immár s a Hunkiar az ő világverő karjait összetette. Ennek megtörténtét a hárempalotának ajtai és kapui bezárták és beszegeztek s az eunukok a szultánakkal, hanumokkal, odalokkal s mindenféle nő és férfi cseléddel együtt valóságos siralomházi fog-

lyokká tétettek, várván, hogy az új szultán valamennyit kivégeztesse vagy valamely távoli palotába elzárassa vagy ha az ő végtelen megelégedésük úgy tetszenék, őket kegyeibe fogadja.

Szomoru napok következtek most a francziákra. Nemcsak rájuk, hanem az egész háremre vagy legalább Kamerije szultána udvarára. A francziáknak most volt alkalmuk egy pillanatra betekinteni a háremi czelszövények rémletes titkaiba. Kamerije urnő a halál bekövetkezése után rendkívüli tevékenységet fejtett ki. A vad ethiopiai Khadimbasi s valószínűleg másokat is megveszthetve, folyton érintkezett a külvilággal s a diván tagjaival. Új szultáná Abdul-Mesid, a fiatal 15—16 éves herceg kiáltott ki még a halál napján a hajnali órákban. Kamerije, mint erről a francziák részint akkor, részint később értesültek, arra törekedett, hogy gyűlöletének tárgya Husszein pasa, ki a janicsárokat kiirtá, kivégeztesse, vagy legalább hatalomra ne juthasson és Sztambulba vissza ne hivatasson s az agg Koszrev pasa mellőzésével Akhmed Feazi pasa tétessék nagyvezérré. Így remélte ő, hogy a háremben meg fog maradni s a Valide ellenében is, ki neki halálra ellensége volt, némi hatalmat és befolyást fog gyakorolni jövőre ép úgy, mint eddig s ifjú korában.

Czélját azonban nem érte el; sőt minden épen ellenére történt. A Valide szultána Khoszrevvel, Halil pasával és Husszeinnal egyetértve egy éjjeli diván-ülésben uralmat vettek az új szultánon s a szultán Abdul-Mesid Khoszrevet nagyvezérré, Halil pasát a hadsereg főparancsnokává nevezte ki, Husszein pasát pedig Sztambulba hívta vissza s nagy jutalmakkal és kitüntetésekkel halmozta el. Kamerije, midőn ezekről értesült, földre veté magát, s haját és ruháját tépve sirt és zokogott. Szegény francziáknak majd a szívük szakadt meg, midőn az urnőt, kit úgy tiszteltek és imádtak, s kit oly nagyoknak és hatalmasnak ismertek, ily nagy szerencsétlenségben s ily leirhatlan gyötrelmet szenvedve kellett látniok. Önsorsuk, saját szabadságuk reményének eltűnése szűkre sem jutott. Szívük csak a kegyes urnőért zért, kit még csak nem is vigasztalhatának. Mind e gyásznak azért kellett bekövetkeznie, mert Kamerije szövetségese Akhmed Feazi, az akkori Kapudán-pasa, hajóhadával az egyiptomi vizeken volt s kellő időben Sztambul alá nem vitorlázhatott.

Minderről azonban Kamerije urnő nem beszélgetett, legalább a francziáknak semmit nem mondott. Folyton imádkozott, ájtatoskodott s kedvencz rabnőit törekedett magához édesgetni. A Valide boszus volt rá s háremi szuttogó hírek szerint Kamerije szultánát szomoru végzet fenyegette: vagy a halál, vagy az eladatás. Legjobb esetben valami távoli palotában vagy köskben való elzáratás, mely egyenlő volt az örökös száműzetéssel. Ez esetben néhány odalokot, kik nem kellettek a Kizláragaszinak vagy a szultánnak, és a kik önkényt vállalkoztak az urnő sorsára, kiválaszthatott magának. Kamerije három főkedvenczét Beiét, Ezmát, Dsemilét s még hármat törekedett megszerezni — de nem nagy sikerrel. Míg sorsa eldöntve nem volt: addig a hálátlan lánykák nem igen hajtották szavára.

A francziák értesültek arról, hogy a száműzött és elzárt szultának szintén eunukok által őriztetnek s ők óhajtottak volna Kamerijével együtt távozni a szerájából, de ez óhajtasuk kijelentése egyenes botorság lett volna. Hasonló esetekben az eunuk büntetésnek tartja a száműzött nőket való elzáratást s az ellenkező számdék nyilvánításra titkos összejátszás gyanúját s a gyanu a halálá vonhatná vissza maga után. Néman és sovár lélekkel várták tehát azt, a mi történni fog. Csak azért könyörögtek a gondviseléshez, hogy őket ne szakasszák el egymástól, hanem

vagy együtt hagyják a háremben, vagy együtt küldjék el Kamerije urnővel.

Julius tizedikén az urnőnek tudtára adták, hogy a régi Besiktásba foglív'etni és elzáratni. Az urnő lelke megkönnyült. Tehát az ifjú szultán az ő gyermeki kedélyével mégis ellenállt a Valide akaratának s elhárítá az urnő fejezől mind a halált, mind az eladás gyalázatát. Az odalok mindjárt jobban hizelegtek megint az urnőnek, de a három kedvencz közül mégis csak egyedül Ezma vállalkozott az urnő követésére. Dsemilét a Khadimbasi tiltotta le, Beie pedig határozottan megtagadta.

A következő nap reggelén a francziák Kamerije urnőt már nem találták a háremben. Éjjel az urnő elvitetett s többé nem is látták őt soha és híret sem hallották. Hogy az elszállítás tudtuk nélkül történt meg: ez világosan bizonyítja, hogy Kamerije urnővel más eunukok küldtek el. Ők a szerájban maradtak, de legalább egyik vágyuk, hogy egymástól el ne szakíttassanak, mégis teljesült. Valószínűleg azért, mert ajándékaikból mind a régi, mind az új Khadimbasi jobbnak látta őket valamennyiüket a háremben tartani.

Új és bizonytalan sors állt megint a francziák előtt. Különös urnőjük, kinek háremsztályába beosztattak volna, sokáig nem volt. Az elhunyt szultán háremsztályai közül nagyon sokan elszállítottak a szerájból s az odalok nagy részét is a szultán elajándékozta kedvencz pasáinak. De ajándékozattak el eunukok is, kiknek helyét azonban újak foglalták el.

Furcsa dolgokat beszéltek titkon, szuttogva eunukok és odalok. Beszélték, hogy a szeráj a katonaság meg fogja támadni; hogy a janicsárok, kiket az elhunyt szultán kiirtani rendelt, összesereglen Európából, Ázsiából és Afrikából s a földnek minden részéből, folyamok és tengerek mellől, a hova elszéledtek, s hogy mikor majd százezren lesznek, akkor megtámadják a szeráját és halálra keresik ellenségeiket, kik az elhalt szultán ellenük felbujtották. Szuttogták, hogy úgy fognak cselekedni, mint hajdan, mikor Mahmud szultán trónra lépett s mikor a janicsárok megtámadták a szeráját s leöltek kétszáz kapidzsit, ezer icsoglánt, hatszáz bosztancsit, minden azankoglánt, minden eunukot, minden szakácsot, szolgát, pipatisztogatót s magát a szultánt is csak a prófeta zászlója, a Szandzsak Serif mentette meg, melynek árnyékába a véritass, ádáz janicsárok nem mertek belépni. Szerencsére mind e borzasztó jövőből semmi sem teljesedett be.

Egy másik szuttogó hírek, úgy látszik, több alapja volt. A szultánról azt beszélték, hogy az gyenge természetű, fiatal gyermek, ki a nőknek még csak illatát ismeri, miként a rózsá illatát; ki mindíg a nők közt van ugyan, de azokkal csak szép regéket mesélt magának az arab és perzsa regékből; kinek meg különösen kiválasztott neje nines is, s ki nem is hallgat sem a Nagyvezir, sem a Kizláraga szavára, hanem csak a Valide szultána szavára, kinek hatalma határtalan. Beszélték, hogy a bosztancsik társaságában rózsákat ültetget s a rózsáknak mindenféle mesés növényeket ad s hogy a rózsák és a hárem egyes hőgyei közt hasonlatot törekszik fölfedezni s ha törekvése sikerült: akkor a nőt is a rózsá nevével nevezi. Az igaz, hogy egyik kedvencz hölgyének Malkhatun nevet adott, mely azt teszi: Asszonyok kinese.

Az év vége felé s kivált az 1840-ik évben a szultán igen sok időt töltött a háremben s a francziák is nem egyszer látták. Ekkor már a francziák Gülnár urnő osztályába voltak beosztva, ki fiatal és rendkívül szép cserkesző volt.

(Folyt. köv.)

A malom.

Molnárnének két szeme, hó vállá,
Sötét haja, piros az orcája;
Fehér galamb a szíve, ártatlan —
Szerelemben tudatlan, járatlan.

Molnár legény úgy lesi, úgy várja
Mikor pillant csak egyet is rája?
— Molnár legény, hamis a te lelked,
Égő vágytól percig sem pihenhet!

Öreg molnár csak dohog, dorombol:
„Mi lesz már no, ebből a dologból?“
Hanem ezt is nagy titokban mondja —
S úgy esküszik, hogy lesz rájuk gondja.

Zug a malom, vigan kepelget,
Öreg molnár mély aluvást tetet;
Lopott esőknek rövid esattanása
Agyát, szívét össze-vissza rázza.

Talpra ugrik, alig hogy bir látni —
„Gyere fiam, gyere követ vágni!“
Molnár legény sejt... fut a kópádra —
Öreg molnár utána haladva.

Peng a csákány, kipegnék, kopognak —
Egyszerre csak egymásra rohannak;
Legény feje, öreg feje koppan —
Mind a kettő höröge ledobban.

Öreg molnár aluvást nem tetet,
Égő vágytól a legény pihenhet;
Molnárnének két szeme, hó vállá
Már egyik se félti, se imádja.

Pásztoi.

Az angol szombat.

Dömötör Jánostól.*

A magyar olvasó közönség előtt oly ismert és kedvelt Csokonay azt írja egyik versében:

Boldog, ki a tündér románok helyébe
Utazók írást veszi a kezébe.

Csokonaynak meglehetősen igaza van s a magyar olvasó körök és könyvtári egyletek figyelembe vehetnek szavait. Nálunk ugyanis alig olvasnak az olvasó körök könyvtáraiból egyebet, mint *regényt*. Regény és folyvást regény, melyben hajmeresztő történet adatik elő, oly érdekesen, hogy az embernek fennakad a lélegzete olvasás közben s a végén csak annyit tud meg az ember, hogy egy büös gonosztevőt, mikor már sok boldogságot elpusztított, végre mégis utolér az igazságot keze s meglakol, az életben maradó jók pedig mégis csak boldogok lesznek.

Az utazásokból ellenben ezer-meg ezer-féle tapasztalatot merít az olvasó s megismeri azokat a népeket, a kiket személyesen meglátogatni nem volt alkalmá s ha az utazás nyujt az embernek legtöbb tapasztalatot: minden esetre az igaz-mondó utazók műveinek is nagyon bő tanulságot kell magokban foglalni.

Ilyen utazás volt a jelen század negyedik évtizedében Szemere Bertalané, a kinek „Utazás Nyugat-Európában“ című könyve száz meg száz fiatal magyar ember lelkében ébresztette fel a vágyat, hogy ő is meglássa azokat a mivel népeket, a melyekről Szemere könyvében annyi szépet olvasott.

E könyv költötte fel bennem is a vágyat, hogy angol földre utazzam s midőn 1865. szeptemberében a hamburgi kikötőből megindultam Edinburg felé: egészen biztos voltam, hogy az angol és skót nép között teljesen új világgal fogok megismerkedni.

Szombaton indult a hajó, melyen utaztam s mintegy 30—35 utitársam között 10—15-ön kívül a többi angol volt. Derék kapitányunk, ki aligha tudott többet németül, mint én akkor angolul, igen barátságosan bánt ugyan velem, de jobb néven vette tőlem, ha angolul beszélgettünk. A mint a gyönyörű Helgoland sziget partjait elhagytuk s az Elbe folyó áramlatából egészen kijutottunk a sik tengerre, a hol már csak hátunk mögött láttunk egy kis földet, előtünk pedig csak a széles víz s a még szélesebb ég terült: más tárgyra vittem át a beszélgetést.

* E közleményt az elhunyt jeles író még külföldi tartózkodása alatt küldte egy barátjához, a ki azt most szives volt rendelkezésünkre bocsátani. — *Szerk.*

Addig t. i. politizáltunk, mert a hova magyar ember lép, ott a beszédbe — Tompával szólva — Mint a tornába bele esik a Kor ocsmányi férgé: a politika.

Arról beszélgettünk, hogy ha Anglia bele nem avatkozik Európa ügyeibe s engedi, hogy a németek a szegény dánokat és hollandokat elnyeljék: majd egyszer eszökbé jut az európai népeknek, hogy Angolországot egészen a britt szigetekre kellene szorítani, s e czéln három nemzetnek van is oka szövethetnie, mert Poroszországnak nagyon kellene Helgoland szigete, honét az angol az Elbe folyón üzött nagy kereskedelmét az észak-németeknek folyvást sakkban tartja, vagy legalább tarthatja; Spanyolországot pedig már egy század óta ingerli az, hogy az ő testéből egy darab, a gibráltári erőd az angolok kezében van s ez által a Földközi-tengernek az Atlanti-tengerre vezető útja az angolok kegyelmétől függ; míg Franciaországot az Algirral való közlekedésében a malta-i erőden levő angol őrcapatok s a Malta körül czirkáló angol hajók zsenirozzák.

Ejh! de — gondolám — jobban érdekel most engem az, hogy mikor érünk kikötőbe? „Talán holnap este — mondá a kapitány — ha az idő kedvez. Minden esetre pedig holnap-után este. Önnek azonban csaknem mindegy — mert holnap szombat levén, úgy sem tehetne semmit Edinburgban.“

A szombat szóra eszembe jutott az angol *sabbath* és hogy az angolok a vasárnapot oly szigorúan megtartják, mint az orthodox izraeliták a szombatot. A *sabbath*, a nyugalom napja, vagy vasárnap, melyen semmi munkát nem végeznek; egész Angolországban egyetlen egy hirlap sem jelenik meg vasárnap, hanem a szombaton kiszedett lapokat vasárnap és hétfő közötti éjszakai egy-két vasárnap újonsággal megtöltik, kinyomatják és hétfőn reggel adják ki, hogy szétküldjék és áruba bocsássák. Sőt nagyobb és hihetetlen szigorúságot tanusítanak a vasárnap megtartásában: egy olyan birodalomban, mint Angol, Skót-és Ir-országok együtt, melynek akkora postai és kereskedelmi forgalma van, nines olyan város, sem London, sem Liverpool, sem Birmingham, sem Manchester, sem Glasgow, sem Edinburg, sem Dublin, a melyben a postai küldeményeket vasárnap kihordanák.

Hétfőn d. e. 10 óra tájón értünk kikötőbe Leithbe s délre benn voltam Edinburgban egy barátomnál, a ki azonnal elbeszélte, hogy jó lesz nem emlegetni minden háznál, hogy én vasárnap uton voltam, mert az rossz véleményét kelte nem felelem. S csakugyan tapasztaltam a ránk jövő másik vasárnap, hogy barátomnak igaza volt. Házi asszonyom a szokott ebéd helyett vasárnap szalámit, forró vizet és vajot adott, hogy theámat magam elkészítve, elégedjem meg egy kis ebédkével, a mihez munka nem kell. Hallgattam s megelégedtem az ebéddel, de ebéd után felkerestem barátomat, hogy menjünk el vizitbe. „Nekem nines más ismerősöm, a ki vasárnap látogatásokat fogad — mint N. N. honfitársunk; azt meglátogathatjuk.“ Ugy is tettünk. A honfitárs szives házi gazda és kitűnő zenész volt; kértem: zongorázza el valamelyik újabb nótánkat. „Az istenért, mit gondol? — felelé — hiszen csupa barátságból eljátszanám szomszédaim rokonszenvét s tán házi gazdám is felmondaná a szállást a jövő negyedre. Ne vegyék sértésnek kedves barátim — de már azzal is gyanut keltettem magam iránt, hogy önök vasárnap jöttek hozzám látogatába.“

A másik vasárnapig, tehát két heti ott lakásom alatt, már meg volt állapítva vasárnap teendőim sorrendje. Reggel 9-re megreggeliztem s feltízre elmentem templomba. Ott voltam felítizenkettőig, akkor haza mentem szalámit ebédelni. Ebéd után 2 óra után elmentem egy másik templomba s ott voltam négyig; 4—6-ig az utczán járkáltam az evangelisták prédikációját hallgatva; 6—8-ig francia vagy német isteni tiszteletr mentem s onnan haza térve eszembe jutott, hogy a tíz parancsolatból ugyancsak megtartottam a negyediket, mert megemlekeztem, hogy a szombatot meg kell szentelni semmittevéssel. Meg kell itt jegyeznetem, hogy én nem tartom a templom áhitatosságát naplopásnak, vagy semmittevéssnek, de az angol prédikációk közt olyan ritka a tartalmas és egészséges táplálék, hogy szívem, lelkem, kedélyem és elmém sok vasárnap nem kapott volna egy üdítő cseppet, s mint Titus a római császár, én is sok vasárnapot egészen elveztettem volna, ha estefelé egy-egy francia,

vagy német vándor-szónokot meg nem hallgattam volna egy-egy shilling (50 kr.) belépti díj mellett.

Azt kérdik önök: mért nem mentem hát színhabba, hiszen Shakespeare hazájában sok kedves vasárnap-estét csinálhattam volna magamnak a színhabban, ugy-e? — Ugy ám, ha angol városban valahol a föld hátán volna vasárnap szini előadás! Még a gondolatla is borzasztó, hogy jó keresztény Angliában vagy Skótországban vasárnap színház megnyitása és szini előadás rendezésére vetemedjék. Sőt többet mondok, a jó keresztény családok már vasárnapot megelőző este készülődnek a szent napra és szombat este senkinek eszébe nem jutna estélyt rendezni, mert 1) szokott ismerős, tisztességes vendégei közül nem jellenék meg senki, s 2) minden jóra való ismerőse megboszankodnék rá, hogy őt a szent napot előző estén világi dolgokra csábítja.

Hát mit csinálnak ezek az emberek? — kérdik önök. Szombat estétől hétfőn reggelig áldoznak az urnak imádkozással, énekléssel, elmélkedéssel és buzgó áhitatossággal. Hát a munkás osztálynak mikor van egy kis szórakozása, hiszen tán ott is ki kell a mesterembernek érdemelni vasárnap kedélyes vigadozással a „kék hétfő“-t, a kedves „Blaumontag“-ot, melyet mi magyarok oly kész örömmel fogadtunk el a felfedező németektől. Nem, tisztelt hallgatók, Angliában nines „kék hétfő“, hanem van „kék vasárnap“, nines „Blaumontag“, hanem van „Blaumontag.“ Az angol nép praktikus, tudja, hogy „az idő pénz“ s a „Blaumontag“ idejét az iparos, munkás osztály tagjai vagy valóságos munkában töltik, vagy a városi műtárakat, gyűjteményeket, muzeumokat, kiállításokat s más efféleket látogatják családjaikkal.

Ha valaki Londonban az országos gyűjteményeket: a british muzeumot, a nemzeti képtárt vagy Kensington-muzeumot meglátogatja hétfőn: mindegyikben talál annyi derék iparos munkást, a mennyi Budapesten összevéve nines, s a leg-többnél könyveske és rajzón van, melybe vázlatokat készít. Voltam egy olyan esteli összejövetelen, a hol egy fiatal műasztalos arról tartott felolvasást, hogy disz-butorra milyen formán lehetne mozaikszerű vagy goblin-szőnyeg-modorban felhasználni az angol híres humoristák festő: Hogarth világhírű festményeit. Kérdeztem a fiatal embertől: mennyit keres naponként? 8 órai munkáért naponként egy font sterlinget s a mit azon felül végez, külön számíttatik, tehát heti keresménye 7—8 font sterling, 70—80 frt.

De térjünk vissza a „Blaumontag“-ra. Ugy-e bár nekünk magyar munkásoknak (mert mi is munkásoknak tartjuk magunknak, miután nem ingyen élünk) szinte megfoghatatlan az, hogy lehet a vasárnap *kék*, holott „kék“ csak a hétfő szokott lenni, azoktól a kék gödröktől, melyek a szemet a vasárnapesti jó mulatás után körülveszik, s azoktól a kék karikáktól, a melyeket a vasárnap széles kedv von maga után hétfőn délelőtt.

Ismétlem, Angliában a vasárnap kék, mert szombaton déli 12 órakor, vagy d. u. 1—2 órakor már kezdődik a feierabend, a munkaszünet, s akkor kezdődik egyszersmind a vig élté, a mely miatt a policieam-eket az ember kettőzött számban látja az utczákon sétálni. Alig lehet valami érdekesebb látvány, mint az a sürgés-forgás, az a meg nem szünő mozgalom, a mi szombaton délután egy angol iparos vagy gyár-városban látható. Igazán semmihez sem hasonlítható ez annyira, mint a méhek mozgalmához a kas körül egy szép kikeleti napon, vagy rajzáss idején.

Ezer meg ezer munkás, félre vetve gondját, jár-kél, beszélget, egyik utcasarkot elhagyja s megy a másikra, társakat keres, beszélgetni, vitatkozni, vagy mulatni. A beszélgetés és vitatkozás az angol munkás osztálynak épen olyan kedvtelése, sőt szenvedélye, mint akármely más nemzet munkásainak. Itt nines meg az angol hallgatagság, inkább a bőbeszédűség divatos. Két legényke, 15—16 évesek, pl. összehalalkozik s az egyik elpanaszolja a másiknak, hogy a heti bérkiosztása után egy 20—25 éves munkás megtaszigálta. „Miért nem hívtál policieamot?“ kérdé a másik. „Tudod, barátom — felelé a megtaszigált ifjú — már inas-koromban sem szerettem a policieam beavatkozását, most sem vagyok velők jó barátságban. Minden rövid uton végzett ügynél annak van igaza, a ki talpra vezetett feleleteket tud adni. Ha e helyett a

rendszer helyett valami okosabb jut valaha eszembe: rögtön írok róla népies pamphletet, meetinget hirdetek, beszédet tartok és az alatt kiosztatom a pamphletet és ha elfogadják: be-terjesztjük a parlament elé."

Bölcs gyerek vagy öcsém — gondolám magamban — s ha Fox György ez előtt 200 esztendővel, a mellett, hogy jó eszmát varrt, új vallást is alapított: neked sem fog szégyenedre válni, ha a szép szalon-ruhák készítése mellett a rendőrség és fenytűgyegek új rendszerét fogod feltalálni. Fel is találhatod talán, kivált ha megfogadod pájtásod szavait, ki így szól: „Csak ma délután sokat ne igyál pájtás, mert akkor megint alkalmad lesz meggyőződni, hogy a mai rendőrség rendszere nem helyes és mindenesetre meg kell változtatni."

Az ilyen, majd okos, majd pajkos, majd tartalmas, majd üres beszélgetések közt a kornak minden eszméje és az egész hétnak minden eseménye előfordul. Mert az angol munkás, mikor elindul munkájára, először is megveszi egy pennyért (4—5 kr.) a maga napi lapját s azt az uton, vagy ebédkor elolvassa, s így szombaton mindent tud, a mi a héten történt.

Fogadom, hogy tegnap legalább egynehány millió mesterember és gyári munkás beszélt arról, hogy Gladstone miért oszlatta fel az angol parlamentet és hogy a múlt napokban a kisvárosi és falusi munkások küldöttségének miért adott olyan kibuvó feleletet, mikor ők is szavazati jogot kértek, mint van a nagyvárosi munkásoknak.

Hanem legtöbbet beszélnek a vallásos dolgokról, s igen sokan közülök még szombaton is prédikációt hallgatnak, de az ilyenkor vallásosságot nem lehet komolyan venni. Feláll valamelyik utca-sarkon egy olyan rajongó, a kit még ők is rajongónak tartanak s elkezd prédikálni. Hogy nagyobb közönsége legyen: elkezd egy éneket énekelni közbe s egy másik jól beszerzett agyafi megirigyl, hogy annak a másiknak akkora a publikuma, ő is elkezd a másik sarkon beszélni s jut publikum mind a kettőnek. De egy harmadikban is megpezdül az árpaléből merített lelkesedés s oly harsányan kezd beszélni egy becsukott boltajtó lépcsőzetének legfelső fokán, hogy csaknem minden publikumot elesdít a két előbbi szónoktól. S ez így megy tovább, míg utoljára valamelyik egészen elragadtatásba jött polgártársat teljesen ott hagyják hallgatói. Ez akkor boszút forral. Bemegy egy koresmába, kér egy findsa theát, adnak neki egy pár jó purzás, omlós burgonyát is hozzá; a theát megiszsa, a burgonyát kiviszi s mikor legveszélyesebb ellenfele a dühös szónoklatban elmondja, hogy a kik a természet és a jó isten adományaival visszaélve, részegeskednek, dobzódnak, azokat megfogja az átok, átok, átok, isten átká: a fennkölt szellemű szónok orra alatt átokra tátott szájba belerepül egy főtt burgonya s az egész keresztyén gyülekezet megzavarodik s a publikum rögtön pártokra oszolva, a lelkes szónokokat az buzgó hallgatókat egymás hajából a policemanek szedik ki.

Mig ezen a sarkon ez foly: a szomszéd sarknál annyira neki buzdította egyik szónok a hallgatóit s annyira szájok ize szerint beszélt, hogy az egész közönség rágyújtott egy ismert dallamu ponyva-irodalmi vallásos énekre, a minők nálunk a koldus-énekek közt vannak, s oly lelkesedéssel fujják, hogy szívök-torkuk majd megszakad bele. Nem törődnek azzal, hogy átellenben a koresma-ajtó kinyílt s egy sereg hebe-hurgya ifjú kecske-dudával muzsikáltatja magát s oly trágár szövegű dalt énekel, hogy még a koresmárosné is bedugja töle a fülét.

Azonban beesteledik s lassan-lassan oszlik a népség az utcákról: sok elmegy mulatni, sok csendesen vacsorálni, a legtöbb haza.

A munkásosztályok ablakai alatt szombat este igen szép énekeket hall az ember. Az én

házi asszonyom kis gyerekeinek ez volt a legkedvesebb nótájuk:

Van egy szép országunk messze-messze,
Van egy szép országunk messze-messze,
Ott lakik Krisztuska,
A kedves kis Jézuska,
Jó istennek.

Én is majd elmegyek messze-messze
A kedves Jézushoz messze-messze,
De addig jó leszek,
Senkinek kárt nem teszek:
Ugy ereszt be.

Elmegy a papám is messze-messze,
Elmegy a mamám is messze-messze,
A kedves Krisztuskát
Mind meglátjuk Jézuskát
S ott maradunk.

Másnap aztán azoknak, a kik jobban kimutatták magokat jön a „Blau-sonntag."
Ott a vasárnap, mindjárt lehet vezekelni.

HORVÁT ENDRE SIRJA A PÁZMÁNDI TEMETŐBEN.

Egyveleg.

A Sz.-Gothard-alagut valószínűleg novemberre fog elkészülni. Airolo felől a munkások még 1281 méter távolnyira vannak a középponttól, míg Góschenen felől már csak 649 méternyre. Valószínű ennél fogva, hogy a két furás nem a középben, hanem a déli részen mintegy 300 méternyi távolságban a középponttól fog összejönni.

A tervezett saharai beltenger ügyében tett kutatások alkalmával francia mérnökök Tunisban oly kerületre is akadtak, hol 23 év óta esőről épen nem is hallanak. A mérnökök jelentése különben általában kedvező az új tenger tervének.

Új táviró a tenger alatt. Anglia és Délafrika közt a tenger alatti új táviró vonal lerakására nézve a szerződés már megkötött. E terv szerint London a Jóményfokával Zanzibár és Adenen keresztül köttetik össze. Az egész műnek még ez évben el kell készülnie. Az összeköttetési hálózatba Natal afrikai gyarmat is bevonatik. A vonal hasz-

nálatánál a kormány sürgönyeinek elsőbbséggel kéli birniok a többiek fölött, sőt háboru esetén a kormány az egész vonalat kizárólag saját céljaira használhatja.

A belgák függetlenségük 50-ik évfordulóját a jövő évben nagyszerű nemzeti ünnepélyvel fogják megülni. A brüsszeli lóversenyteráren nagy kiállítás is lesz, tisztán belga tárgyakból; idegen nemzeteket nem hívnak meg a kiállításban részvételre.

A rózsakirálynő megkoronázása, mely dívat Páris külvárosában még jelenleg is fennáll, történelmi adatok szerint 1350 évnél régebb. Az első rózsakirálynét a híres Médard szent koronázta meg Franciaországban 525-ben s ezt állandósította is, kikötve, hogy a leány családja több nemzedéken át rkölcsös magaviseletű legyen. A rózsakirálynőt a templomba 12 leány és 12 ifjú kísérte, s megkapván róza koronáját és 250 forintnyi jutalmát, bankettet rendeztek tiszteletére, két pohár bor, egy üveg víz, két garasos kenyér s egy garas értékű sajtból. Az asztalteríték s poharak is tulajdonai maradtak s ezen kívül kapott két lapdát, egy túlköt és egy nyilat. A 18-ik század kezdetén e régi szertartás már szünetelni kezdett, de 1774-ben talán Gréty „La Rosière“ című operájának hatása folytán ismét elterjedt.

A hagymakereskedés Hollandiában az utóbbi években igen nagy mérveket öltött, 1876-ban másfél millió értékű hagymát vittek ki az országból s az utolsó 16 év alatt a kereskedés Hollandiának közel 20 milliót jövedelmezett.

A Rajna mellett a touristák számára új utvonat nyílt meg a Mosel völgyön menő vasut által, mely most építetett, hogy Berlin és Metz közt egyenes összeköttetés létesüljön. A vidék telve van regényes pontokkal s romokkal, úgy hogy kétségkívül rövid idő alatt igen látogatott hely lesz.

Szelid bika. Londonban a „Royal aquarium“-ban egy szelid spanyol bika mutatványai nagy bámulatot idéznek elő. A bika neve Ligeró, a szelidítő Ortega. A bika mindent megtesz, mit egy vad bika szokott tenni a spanyol bikaviadalokban, azon különbséggel, hogy ez mind csak játék, s legkevesebb nógatásba vagy bátorításba sem kerül rávenni, hogy mindent megtegyen. Állásai némelykor valóban plasztikai szépségűek. Leggyorsabb futásában megáll szelidítője fűtyentésére. Ez szarvai közé ül, majd holtan tettei magát s a bika úgy tesz, mintha öklelné vagy körmeivel letiporná, a nélkül, hogy gazdáját legkevésbé is sértene. Az állat rendkívül szép, valóságos óriás a bikák közt, sőtét gesztenyeszínű. Híres zoologisták azt állítják, hogy ezen állatot legfiatalabb kora óta kellett mindezekre betanítani és hogy ezen tanítás csak a legszelidebb bánásmód által sikerülhetett.

Egy ágyugyűrő halála. Az akrobaták között nem egy van, ki az ágyuból kilőtt golyók fölfogásával és összetörésével keresi kenyerét. Egy ilyen ember halt meg néhány nap előtt Ravennában a legborzasztóbb módon. Épen a produkciója. akarta megkezdeni s e végből a töltött ágyuhoz közeledett, a melynek esőve épen akkor, midőn odáérkezett, a földre zuhant. Az ágyugyűrő nagyobb szerencsétlenségtől tartva, két karjával átkarolta a csövet, nehogy elsüljön, midőn az egyszerre szét pattant s a szegény embert ezer és ezer darabokra tépve, röpi-tette a levegőbe.

A custozai csataterén elhullott katonák csontjait összeszedték s kápolnát emeltek föléje. Ennek fölszentelése e hó 25-én történik meg. Jelen lesznek: a király, testvére, az aostai herceg, ki e csatában megsebesült, Depretis miniszterelnök, a senátus s képviselőház elnöke és mások.

Az Aetna és kitorései.

I.

Mult év végén szokot körutamat tévén a messina-siracusi vaspályán, szerencsém volt huzamosabban társalogni Silvestri természet-és vegytani tanár urral, ki épen akkor tért vissza az Aetna délnyugati oldalán tett kirándulásából. Engedve kérésnek, röviden elbeszélte kirándulása célját s eredményét, s érdekes beszédéből azonnal fel is jegyeztem néhány adatot, melyeket bevezetés gyanánt helyesnek látok itt megemlíteni. Ő a paterno-adernói sárvíz-kiomlések megsejtelése végett utazott ki az Aetna hegyére s emlékszem szavaira, hogy teljesen meg volt nyugodva az óriások országa (a mythologia szerint az Aetna Vulkan műhelye volt, hol ciklopok kalapácsolták a Jupiter mennyköveit) csendes voltáról, leg-alább nem látszott legkevésbé sem aggodni a fegyverszünet oly erőszakos megtörése miatt, mint őt hónappal az után történt. De ez csak annál inkább igazolja az újabb geológok azon

videkén. És ez abból is nyilvános, hogy Paterno, Mineo s az Aetna krátera három pontját képezik azon ellipsis nagy tengelyének, melynek területén érezhetőbb volt a rázkódás. A földrendés után mindjárt erősebben kezdettek működni a kis kráterek, de két vagy három nap alatt azoknak a száma tízre apadt s a sár is higabb folyadéká változott át. A Silvestri ur kísérletei szerint a higabb folyadék mérséklete 13—37 C. fokon állott s belőle folytonosan, a mint a külső légkörrel érintkezésbe jött, petroleum-szagu gőzszesz gőmböcskék pattogtak szét. A sárfolyam mind nagyobb-nagyobb területet borítván el, a földbirtokosok kőfalakat emeltek telkeik s szőlők védelmére. A hol a kitorés megszűnt, a folyadék meg kezdett szilárdulni, s a felületen különböző irányokba hasogatott nyílások képződtek. Ez volt a helyzet, a mint mondá, december végén. A folyó év január és februárjában már kevés kivétellel minden a maga régi állapotába tért vissza, s csak időről időre lehetett némi tompa földalatti rezgést észlelni.

Cataniából vett tudósítás szerint a deto-

nyílt Linguadossánál, melyek a várost is veszélyeztetették. Castiglione területét 3 láb magasságban borította el az izzó hamu, mely kerteket, szőlőt s minden termést elpusztított. Cataniában, Acireálban, Pedimontében nappal is teljes sötétség uralkodott s az élmült és kétségbe esett lakosok mind a közhelyekre, piacokra, sétátrekre tödültek.

Vége kiderült s az ég és föld haragja lecsöndesedett. A nagy rémület után, mint a fenn idézett levél mondja, a hangyaboly lakói újra föléledtek s nagy szorgalommal kezdik már tisztogatni a házak fedelét, az utcákat és falakat; s Catania kevés nap alatt visszanyeri falai szépségét, tiszta kék eget s csillámló fényes éjjelét... Vissza fogja nyerni igenis szépségét, de vannak neki, a bájós városnak még régi lávamaradványai is, melyeket maig sem sikerült kitakarítani területéről.

Ezek még az 1669-iki kitorések emlékei s azóta fekszenek, mint fekete rémképek a város utcáin. Néhol új lakhelyeket, templomokat, palotákat építettek rájuk 10—15 méterrel is magasabban a szomszéd utcák épületeinél. Ezeket

A SZEGEDIEK JAVÁRA RENDEZETT PÁRISI ÜNNEPÉLY. — A BÚCSU KÉPE A SZINPADON A VÁSÁR KEZDETEKOR.

eszméjét, miszerint szoros láncolat köti össze a föld belsejében működő természetjelenségeket a legészrevehetetlenebből a legnagyobbakig, az ásványos víz-forrásoktól s a légszusz kiomlésektől a földrendésekig, melyek mind megannyi tényezői a vulkán kitorésének, melyre nem maradványok egyéb szerep, mint a szilárd s fölolvadt részek kibomlása s az összegyűlt jelenségek föltüntetése egy külső nagyszerű színjátékban.

A Paterno város körüli aetnai dombsorok tetején már december 20-káról hamuszínű feketés sárvíz kezdett bugyogni, melyet csakhamar csekély mérvű tűzhányási tűnemények is követték. Néhány nap múlva ezek, valamint a sárvíznyás is csaknem teljesen megszűntek, mikor, egészen váratlanul, ugyanazon hónap 24-ki esti 9 órakor rémítő földrengés rákódhatta meg a sziget keleti részét Messinától le Siracusaig. A földrengés részint ingató, részint rázkódó volt s 8 másodpercig tartott, híhetőleg mint másodrangú eredménye azon nagy számú kisebb mérvű földalatti morajoknak, melyeket már két hónap óta lehetett hallani Paterno s Mineo

nátók már május közepétől kezdettek jelentkezni a főkráterben, melyeket csakhamar ágyudörgéshez hasonló robaj viszhangozott. Később a földrendések is gyakoribbak lettek s koronkint tűzgömbök lökődtek fel a kráterből, melyek a légkörben szét pattantak. Erre füsttömegek, nagy mennyiségű hamu s kő-eső borította el a hegy környékét s csakhamar Trinacria** egész kerületét Cataniától Palermóig. A kő-eső és a hamu a szomszéd Calabriába is átment s félelemmel töltötte el a lakosságot. Végül jött az olvadott láva, mely mindent elpörzsölt, megsemmi-itett, mit utjában talált.

Az első kráterek csakugyan a fentebb leirt délnyugati részen jelentkeztek, de a keleti oldalon az Alcantara folyó jobbpartján még hatalmasabb volt a kitorés, s a láva Majót s több más kisebb helységet egészen megsemmisített. Május 28-kától június 6-kaig a kráterek mindig növekedőben voltak s maga a főkráter is nagy robajjal dolgozott. Június 2-kán két új kráter

* A vizgőz és légszusz által kilövelt szilárd rész folyékony szürkés kátrányos agyag.
** Szicília régi neve.

a lávpadokat elegyengetni s a város területének szabályos lejtőt adni: a mostani évek törekvése, a hatóság főgondja. 1861. óta 50 millió franknál többet költöttek e célból, de még mindig sok a teendő. Nagy szerencse tehát, hogy az idei kitorések nem hoztak új csapást a szép menyasszony fejére, ki tátongó kráterek szelén nyugtatta le fejét!

II.

Az Aetna alakja és sajátága.

Az Aetna, — máskép Mongibello — Európa legmagasabb tűzhányó hegye. Krátera 3300 méterre emelkedik föl a lábait mosó tenger színe fölött. A kör alakú főkráter rendszeren nem vet ki lávát, csak gőzt; a láva, az alább említendő okokból a hegy oldalán elszórt nagy számú (több mint 60) kisebb kráterekből ömlik ki; bár az épen most megszűnt kitorés e részben kivétel alkot, mert most a nagy kráterből is bőven ömlött a láva.

Az Aetna egészen elkülönült hegyecsoport, melynek alakja, a tengerről nézve, léczszög-fejhez hasonló. Éjszakra s délre hosszúra nyúlik,

zöltetett. A kunok igen bátor harcosok voltak, s kivált a nyílra tudtak ügyesen bálni. Különösen jellemző önténydarabok az u. n. kunsüveg, melynek magassága körülbelül 1 láb, s melyet egy időben tilalom alá is vettek. Egyéb szokásaikra nézve általában föltünő a hasonlatosság a magyarok, székelyek s a jász-kunok között.

A Petőfi-Társaság vasárnap tartotta havi felolvasó ülését, melyen E. Kovács Gyula olvasta föl „Don Carlos”-ról szóló tanulmányát. Párhuzamot vonva Schiller és Shakspeare közt, áttért értekezés az említett dráma taglalására, egyes alakjainak jellemzésére. Felolvasó épen most fordítja a drámát, e fordításból egy részletet be is mutatott. — Második felolvasó Torkos László volt „Ábrándozások” című költeményével, harmadik Szama Tamás, a ki Kisfaludy Atalának „Mikor a szegény Kajári Náciú élt” című költső rajzát olvasta fel. — A társaság októberben kezdi meg ismét felolvasó üléseit.

A magyar orvosok és természetvizsgálók idei nagygyűlése Budapesten lesz. Salamon Ferencz „Budapest történetének” első kötete akkorig már kikerül a sajtó alól és szétosztatik a gyűlés tagjai közt. A gyűlés részleteinek megállapításával most foglalkozik az előkészítő bizottság. Keresnek kellő számú lakást, melyek illő áron bocsáttatnak a tagok rendelkezésére; a közébed aláírás utján tartatik. A közgyűlés (megnyitó és zárulás) az új városház nagy termében lesz. A kirándulásokra augusztus 31. (vasárnap) tüzetik ki. Elhatározták, hogy a gazdasági kiállítás elmarad, e helyett gyógyszerközközből és gyógyanyagokból rendeznek kiállítást.

A magyar történelmi társulat idei vándorgyűlését Maros-Vásárhelyen tartja, hová mégsekiült vasuti jegyek adatnak a tagoknak, a kellő igazolás mellett. E végből a résztvenni akaró tagok jul. 10-ig forduljanak Szilágyi Sándor titkárhoz (Budapest, egyetemi könyvtár) világosan kiírva, mely vasutat fogják használni. Augusztus 22-én lesz a megérkezés M.-Vásárhelyre; 23-án nagy ülés M.-Vásárhelyt; 24—29 bizottságok működése; 30-án zárulás Segesvárott.

A pesti szegény gyermekórház-egylet, mely oly nagy szükségét enyhítő tevékenységet fejt ki, a Józsefvárosban nagy telket vásárolt, s azon új kórházat állít. A múlt vasárnap tartott közgyűlésen fölolvastott évi jelentés nagy elismeréssel emlékezett meg dr. Bókay János kórházi igazgató fáradságtalan működéséről, s a többi rendelő orvosok tevékenységéről, kiknek köszönetet is szavaztak. Bókay a közgyűlésen ezer forintot ajánlott föl az új kórház építésére. Az egyleti vagyon a múlt év végén 157,511 frt értékű állott, s az 1877. évi állapothoz képest 1334 frttal növekedett. A kórházban tavaly 9537 beteg gyermek ápolatott. — A kórház ágyain 791 beteg gyermek mindössze 15,721 ápolási napot töltött, ezek közül ingyen ápolatott 654. Az egylet bevételé 16,704 frt, kiadása 13,634 frt.

Gazdasági muzeumot állítanak föl a békésiek, melyet nem bérházban, hanem közadakozásból begyűlt pénzen építenek. Legtevékenyebben buzgólkodik ez ügyben Zsilinszky orsz. képviselő és Bartók István földbirtokos.

Egyház és iskola.

A budapesti m. kir. állami felsőbb leányiskola Értésítőjét a most végződő 1878/9. tanévről kiadta Berecz Antal, a gyorsan virágzásra jutott intézet igazgatója. Az iskola szervezetét, tantervét, tanévi jelentést stb. az Értésítő tulajdonképeni tárgyait érdekes értekezés előzi meg, az intézet egyik tanáráról Károly Gy. Hugóbtól a történelem tanításáról a felsőbb leányiskolában.

A mintarajztanoda zárúnnepe vasárnap volt. Keleti Gusztáv igazgató nyitotta meg délelőtt tíz órakor a tanári kar jelenlétében rövid beszéddel. Eosetelte a növendékek előtt szép hivatásukat, föl-említetté ő felségök elismerő leiratát azokért a tárgyakkért, melyeket az intézet a párisi világtárlaton kiállított, s végre éljenzés közt kiosztotta a szorgalmas növendékek között a minisztérium által kiadott jutalomdíjakat.

Mi ujság?

Napoleon Lajos herceg halála. Dél-Afrikából érkezett hírek június 3-áról a fiatal Napoleon Lajos herceg halálát jelentik. A herceg több angol tiszttel kémszemlére ment, leszállt a tisztekkel együtt a lóról; a zúlok megtámadták és megölték, testét 17 dárda furta át. Két katonát szintén megölt, a többiek elmenekültek. Az angol alsóház jun. 19-ki ülésében Stanley meleg szavakban adott kifejezést a

részvétnék Napoleon herceg halála fölött, s az Eugénia császárné iránti rokonszenvnek. A holttestet diszkrisérettel Angliába hozzák. A fiatal Napoleon most töltötte be 23-ik évét, s f. évi márczius elején utazott el katonai tapasztalatai gyarapítása végett a zulu földre.

A székesfehérvári kiállítás elegenden nézik felolvasást, ha az idő arra való. A költségek már e hó 14-én fedezve voltak. A bíráló jury ítéletét alkalmasint vasárnap hirdetik ki. A főbb jutalmakat József főherceg osztja ki e hó 29-én. A kiállítás körül érdemezet szerettek kitüntetéséről a kormány is gondoskodni fog, s hir szerint 60—70 nyer érdemezet és egyéb kitüntetés.

Szegedről a víz folytonos apadását jelentik. Tisza Lajos királyi biztos s a melléje rendelt tanács már megkezdte működését, s e hó 18-ika óta a károk megbecsülése tart. A szétmenekült lakosság mind tömegesebben tér vissza, s hozzákezdett a munkához. Tisztagatják a romokat, bódékat rögtönöznek. A mesterembereknek azonban szerszámra is szükségök volna. A víz még mindig ellepve tartja a város nagy részét, s a szivattyúk hatása korán sem bizonyul olyannak, mint remélték.

A Széchenyi-szobor leplezése november 3-án lesz, azon évfordulati napon, mikor Széchenyi egy évi jövedelmét ajánlotta föl az akadémia alapítására. A svéd márványból készülő talapat 21,000 frtba kerül. Pönninger, a bécsi cs. kir. ércöntő igazgatója, ki a napokban itt időzött, a szobrot sikerült műnek mondá.

Ercsiben az Eötvös-emléket e hó 15-én leplezték föl, a Duna felé eső dombon, melynek neve ezental Eötvös-halom lesz. A tervezett ünnepélyeségeket elrontotta a szakadó eső. Az alkalmi beszédek a közel templomban kellett tartani. Az emlékfölkészítésre alakult bizottság most albumot akar kiadni, melynek tartalmát a siremlék fölvatásakor mondott beszédek és jelentések képeznek, továbbá az emlék, a sírbolt rajzai és egyéb Eötvösre vonatkozó ereszi emlékek s kiadatlan levelek. A sikert előre aláírások utján kívánják biztosítani; a jövedelem részint arra volna számvna, hogy a majd 500 forintos deficit fedezve legyen, részint, hogy némi alapot teremtsenek a szobor fenntartására.

Türr István, ki a panamai szoros átmetésére ügyében időzött közelébb Párisban, már visszatért Budapestre. Megemlitjük, hogy a panamai csatorna létesítésére alakított társulat elnökének Párisban sokan Türr tábornokot akarták, mint a ki e terv érdekében sokat fáradozott az újra föllevenítésének egyik fő kezdeményezője. Türr azonban a hozzá intézett fölszólításokra azt felelte, hogy ő nem vállalkozhatik a vezénlyetre, mert *Lesseps* a modern vállalkozási szellem I. Napoleonja.

Nemzetközi irodalmi kongresszus ülésezett e napokban Londonban. Az angol és francia írók jelentek meg legnagyobb számmal, s az üléseken About Edmund elnökelt. Magyarországot Nordau Miksa és Frey Gyula képviselték. Dr. Frey indítványára a kongresszus egyhangulag megválasztotta a bizottságba tiszteleti tagoknak *Arany Jánost* és *Jókai Mórt*. Az indítványban Frey hatással szolt a két koszorús irodalmi működéséről, és fölhatalozta az alkalmat, hogy a külföldnek a szegediek iránt tanusított részvéteért is köszönetet mondjon. Ez iránt Magyarország mindig halás lesz ép úgy, mint a szemlelemi segélyért, melyben a nagy nemzetek irodalma és művésze részesítette.

A bécsi ezüstmennyegzői emlékek. A képzőművészeti társulat lépéseket tett, hogy az ő felségök ezüstmennyegzőjének alkalmából fölterjesztett hódolati feliratok és albumok, melyek jelenleg Bécsben vannak kiállítva, Budapesten a képzőművészeti csarnokban leendő kiállítás végett átengedessenek.

Rudolf trónörökös Lissabonban. A portugál fővárosból jelentik: Rudolf trónörökös és Lipót bajor herceg e hó 5-én megszemlélték a Tajón állomásozó hadihajókat. Délben Dom Luis király, fiaitól kísérve a „Miramare” fedélzetén látogatást tett a trónörökösnel és kíséretével ott reggelizett. Este a királyi palota színházában díszelőadás volt a trónörökös tiszteletére. A színi előadás után bál, majd estebed volt. A vendégek megszemlélték a muzeumot és polytechnikumot. E hó 7-én Rudolf trónörökös elhagyta Lissabont, s visszatért Spanyolországba. A

„Miramare” a Tajóbjól kihajózása alkalmával a portugál hadihajók által üdvözlésekkel fogadtatott.

Nagylelkű adakozó. A hivatalos lap jelenti, hogy egy magát megnevezni nem akaró nemes emberhár Berlinből tízezer forintot küldött a belügyminisztériumhoz, hogy azt a miniszter belátása szerint ossza ki jótékony célozokra. Mindenki sejtje azonban, hogy a nemes adakozó *Born* Gyula budapesti származású porosz bankár, ki hazája iránt nem most először tanusit bőkezű megemlékezést. A miniszter az összegből az irói segélyegyletnek, a nemzeti színház nyugdíjintézetének egyenkint kétezer forintot adott; a vízradások által áttelepülésre kényszerített *Tisza-Halász* hevesmegyei község lakosainak szintén 2000 frtot, végül pedig 4000 frtot azon *szegedi* egyházzal segélyezésére, melyeknek temploma, illetőleg imaháza elpusztult, különös figyelemmel azon egyházra, melynek esetleg iskolája is romba dől, 4000 frtot rendelt ki.

A budapesti lóvonatu vasutak összeköttetése végre elkészült a Margit-hídon keresztül s e hó 21-ikétől most már akadálytalanul közlekednek a Dunapart mind két része közt. A hivatalos bejárás e hó 19-én volt, meghívott számos vendéggel.

Bányász-ünnepély volt e hó 3-dikán Zalathnán, hol egy korszak-alkotó művet szenteltek föl. Hanch Antal zalathnai fölkémlés találmánya ez, melyvel nemcsak lehetővé tette az ezüstnek tűz nélküli kiválasztását, hanem elkülöníti az aranyat is, mire a lugolás nem képes; megszabadítja a vasat és a ként, a fémek ezen eddigelé legnagyobb ellenségét, és pedig úgy, hogy ezek so pusztuljanak el egészen, hanem hasznosíthatók legyenek. Az ünnepély megnyitá előtt mise volt a róm. kath. templomban, utána meg díszbed, melyben Belházy és Cseh miniszteri osztálytanácsosok, képviselők, környékbeli nevezetes férfiak és a több bányahivatalnokok vettek részt.

Elhalasztott sorsjáték. A hódmezővásárhelyi harcosok családjai fölsegegyezésére rendezett sorsjáték húzása aug. 24-ikére halasztatott.

A párisi falragaszokból, melyekkel a június 7-iki operai ünnepélyt hirdették, több darabot leküldtek Budapestre és Szegedre is. A fővárosban ki is ragasztották és sokan megnézték a párisi emléket.

Ozman pasát, a plevnai hőst rüt bűnelt vádolják; de hogy alaposan-e, az más kérdés. A „Times” azt írja, hogy Ozman pasa és Fuad pasa közt vizsály törvén ki, ez utóbbi Nuri pasával együtt a szultán előtt feltárta azon visszaéléseket, melyek a hadügy-minisztériumban történtek, mióta a plevnai hős áll e minisztérium élén. Nagy sikasztásról beszéltek s erre nézve Fuad pasa adatokat ígért, és a vizsályat íngtetelére bizottság kiküldését kívánta. A szultán, hir szerint, elrendelte a vizsályat. A „Times” még megjegyzi, hogy Ozman pasa népszerűsége nagyot esökkent, mióta hadügyminiszter.

„Kincsem”, Blaskovics Ernő híres paripája a berlini versenyen is győzött e hó 17-én. A legnagyobb díjat, mely ezüst pajzsból állott, nyerte el. „Kincsem” 1876. óta legyőzhetetlen versenyzője a turf-nak, most öt éves, s berlini győzelme volt az ötvenedik, nem pedig tavaszok a bécsi.

Jó gyalogló. Csák Árpád budapesti joghallgató e hó 9-én reggel 5 órakor indult el Budapestről gyalog; este 8 órakor Székesfehérvárra ért, másnap kora reggel folytatta útját, 1 óra 30 perczkor Veszprémben volt, este Tapolezán pihenve, e hó 11-én d. e. 10 órakor Keszthelyre jutott. A 25 mérföldnyi utat, leszámítva a pihenéseket, 36 óra alatt tette meg. Egyes közbenesök helységekben még bizonyítványokat is iratott alá.

Liszt zongora mellett fürdik. A maestro wiesbadeni tartózkodása napjaiból beszélük a következő adomát: A zongorakirály a Rhein-hotelbe szállt s egy napon a szálloda műkedvelő gazdájánál, Mosen urnál fürdőt rendelt. Meglepetésére a számára berendezett szűk fürdőszobába szorítva talált egy zongorát, melylyel — mint mondták — a szíves hotelier nagy előzékenységet és hódolatát kívánta a nagy zenész iránt kifejezni. Ezen adoma másnap végigjárta egész Wiesbadent. Megtörtént dolog, csakhogy rendezésben több szerep jutott a véletlennek, mind Mosen ur leleményének. Az olvasóterem régi zongoráját egy újabb szorította ki helyéből, amaz tehát a fürdőszobába szorult, mely egy órára esetleg a Liszt Ferencz

fürdőszobájá lett. Így szűli a véletlen szeszélye az adomákat.

A mennykő. Temesmegye *Fibis* községében e hó 13-án delután a villám becsapott a 44-ik számú ház tékén levő zsuppal fedett istállóba. Minthogy a háziak — kik az udvaron voltak — a villámcsapást követő erős föjtő lég, és különösen az istálló fedélzetének füstölőse által figyelmessé téve kutatni kezdtek, reá jöttek, hogy a villám az istálló tetején keresztülhalolva, a csűr följén akadt fenn, s maga után hagyott egy 8—10 centiméter hosszú egészen ékalaku sima fehérszínű követ, melynek igen csipős salétrom ize van. Vizsgálni kezdték s kettő törték. Belseje sárgás-zemredés sönemű anyagból áll, sokáig kézben tartva megnedvesül, épen mint a konyhasó. A kő nagyobbik fele a jelenleg Fibisen levő Houcharnd Sándor kataszteri biztos, a kisebbik a „Temesi Lapok” levelezőjének birtokában van. A követ a dél-magyarországi muzeumnak adják át.

Szolovjeff.

Előfizetési fölhívás

a „Vasárnapi Ujság” és „Politikai Ujdonságok” 1879. július—decemberi folyamára.

Az előfizetési félév vége felé közeledvén, fölhívjuk olvasóinkat, hogy megrendeléseiket idejében megtenni sziveskedjenek, nehogy a lapok küldésében fennakadás történjék.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK

Negyedévre:	
A Vasárnapi Ujság.....	ft 2.—
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónika”-val együtt.....	• 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok.....	• 3.—
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónika”-val együtt.....	• 3.50
Félévre:	
A Vasárnapi Ujság.....	• 4.—
A Vasárnapi Ujság a „Világkrónika”-val együtt.....	• 5.—
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok.....	• 6.—
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónika”-val együtt.....	• 7.—

■ A „Világkrónika” című képes heti közlöny, mint hetilapjaink melléklapja, részletes és rajzolt leírásokkal egészíti ki közleményeinket s könnyed, vonzó modorban igyekszik bővebb tájékozást nyújtani a hírlapok elszórtan érintett kérdésekről, melyek a közérdeklődést fölkeltik, a nevezetesebb eseményekről, az azokban szereplő kiválóbb egyéniségekről s általában mindarról, a mi a napi történet folyamán előfordul s a közönség figyelmére érdemes. Ehhez képest közöl tájékoztató czikkeket, elbeszéléseket, uti rajzokat, nép- és tájismertetéseket, szemléltető jelentéseket, a hazai és külföldi közérdeklő mozzanatokról, találmányokról, fölfedezésekről, szóval mindazon nevezetesebb jelenségekről, melyek akár a politikai, akár a mivelődés-történet terén, akár az emberi társadalom életének más ágazataiban fölmerülnek, ugy-szintén mulattató apróbb közleményeket, közhasznú tudnivalókat stb. A „Világkrónika” (a „Háboru-Krónika” folytatása) jövőre is hetenkint egy iven, több képpel illusztrálva fog megjelenni. — Az 1879. évi január—június folyam 1 forintért még folyvást kapható. ■

A „Vasárnapi Ujság”-ból a folyó év elejétől kezdve teljes számú példányokkal szolgálhatunk. T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a „Világkrónika” megrendelésénél czimszalagjukból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamáziót és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 1. sz. a.)

Halálozások.

Dr. BOBORY KÁROLY, a múlt országgyűlésekről ismeretes radikális képviselő, elhunyt 72 éves korában e hó 15-én a pestmegyei Nagy-Kátán, hol az utóbbi éveken plebánus volt. Bobory a szabadságharcz előtt az egyetemen mint tanár is működött. A szabadságharcz után hosszabb fogságot szenvedett Josefstadtban, honnan kiszabadulva, Czeglédre ment, s ott mint pap nagy népszerűségnek örvendett, s a várost 1861-től 75-ig ő képviselte az országgyűlésen. Az országgyűlésben a 48-as párt soraik közt foglalt helyet. Ez időben egyik országgyűlési arcképesoportunkban Boboryt is bemutattuk a „V. U.” 1868. évi 48-ik számában.

Elhunytak a közlebbi napok alatt: SCHMIDT János törvényszéki bíró és közkedveltségű férfiú Kalocsán, 56 éves korában. — KUTSURA MIHÁLY, Aradmegyének sok éven át volt tisztviselője, egy időben alispánja, 82 éves korában Aradon. — Dr. KRIEGLER Mór, szegedi fiatal orvos, ki a katasztrófa után a fővárosba menekült, s menekülés közben megbetegedett. — GROSSINGER János nyugalmazott fővámi fő-ellenőr és budapesti polgár, 82 éves korában. — PETROVICS József kanonok 57 éves korában Rozsnyón. — PILLER ISTVÁN, Tótkéztes plébános 73 éves korában. — FRATER FERENC, Bihar-megye egyik legrégibb családjának tagja, 53 éves korában F.-Győrősen. — Balkányi Szabó ATTILA

joghallgató, Balkányi Szabó Lajos városi tanácsos 21 éves fia, Debreczenben. — BODOLA SÁMUEL, bécsi egyetemi joghallgató, Bodola János, a maros-vásárhelyi ügyvédi kamara elnökének 19 éves fia Bécsben. — PÉCZY DEZSŐ, budapesti joghallgató, a Szatmár-városi kapitány fia, 21 éves korában Szatmáron. Báró BIBBA VILMOS altábornagy és közös hadügyminiszteri osztályfőnök, 55 éves korában Szolnokon, hová ép akkor érkezett Bécsből és szélhűlés vetett véget életének.

Özvegy MAGYARY-KOSSA ISTVÁNNÉ szül. Kenessey Erzsébet, egy soktagu uri család szerezett matrózája, 77 éves korában Tisza-Roffon. — ÖZV. GYUJTÓ LAJOSNA szül. Hegyessy Anna, a több esimes elbeszéléséről az irodalmi terén is ismert Gyujtó Izabella (Fangh Istvánné) édes anyja Kolozsvárt. — KOLTAY GÁBORNA szül. Homoján Szidónia, 38 éves korában Budapesten. — ÖZV. BURJÁN IGNAČZNA szül. Kiss Karolina, 68 éves korában Pozsonyban. — HOLUB MARIKA, az elhunyt Holub Mátyás feles nár leánya, 19 éves korában Baján. — LATABAR DEZSŐNE szül. Fodor Juliánna 28 éves korában Miskolczon.

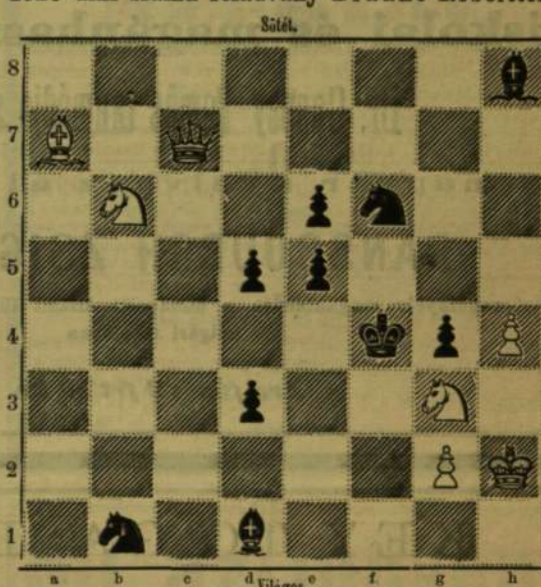
Debreczen. T. Mikor született P. képviselő ur? azt legkönnyebben tőle magától tudhata meg. Nálunk nincs meg az anyakönyvi kivonata.

Páris. B. A Szeged javára rendezett ünnepélyre vonatkozó újabb érdekes küldeményt köszönettel vettük. **London.** D. T. A leveleiben említett képet, mint mindent, a mi öntől jó, természetesen szívesen vesszük. A három érdekes képet rövid időn fölhasználjuk, s pontosan vissza fogjuk szolgáltatni. A leveleiben irtakat örömmel olvastuk; jó világ lehet ott, tul a hegyeken...

Megvételre kerestetik a „Vasárnapi Ujság” teljes, 25 évi folyamára. A kik eladni szándékoznak, sziveskedjenek föltételeiket kiadó-hivatalunkkal tudatni.

SAKKJÁTÉK.

1020-diki számú feladvány Braune Róberttől.

Világos indul s az harmadik lépésre mattot mond.

Az 1015. sz. feladvány megfejtése.
Vess A. J.-től.

Világos.	Szék.
1. Hg3—e2	He3—e2
2. Fd5—d2	Ke5—d6: (a)
3. Fd2—f4 matt.	
2.....	He2—d4
3. Hd8—f7 matt.	

Helyesen fejtették meg: Vessprémben Fülöp József Gelsen Glesinger Zsigmond. Sarospatakon Gérecz Károly. Nagy-Dobronyán Németh Péter. Kolozsvárt Csapkés Árpád. Budapestben K. J. és F. H. Igali Swetozár, Szabó Ádám. A kolozsvári sakk-kör. A pesti sakk-kör.

Kolozsvárt sakk-kör alakult, mely jelenleg 70 tagot számlál; örömmel üdvözljük s szívesen helyet adunk közleményeinek.

HETI-NAPTÁR. Jun. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orsz.	Izraelita
22 V E 3 Paul.	Ákos E 2 Szidónia	10 G 3 Timoté	1 Thám. Bó.
23 H Szidónia	Iván	11 Bert. és Barn.	
24 K Ker. sz. János	Ádolf	12 Onophius	3
25 S Pehronia	Vilmos	13 Aquilina	4
26 C János és Pál vt	Jeremias	14 Elizeus prof.	5
27 P László király	László	15 Amos	6
28 S Leo szerpap	Arszlán	16 Tichó	7 Sab. Bal.

H-ld változat. ☉ Holdtölté 3. 10 óra 54 pkor este.

Tartalom.

Szöveg: Pázmándi Horvát Endre. — Páris — Szedgedért — London — Szedgedért. — A ki örökké bujdosott. Igaz történet. (Folyt.) Közi *Eotvos Károly*. — A malom. Költemény. *Pasztótoló*. — Az angol szombat. *Dímátor Janostól*. — Egy-vezes. — Az Aetna és kitérés. *Bodola Lajostól*. — A táplalkozás tudományos szempontból — A kiállításról. — Irodalom és művészet. — Képzőművészet, egyetek. — Egyház és iskola. — Mi ujság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakk-játék. — Heti naptár.

Képek: Képzőművészeti társulatnak. Zichy Mihály rajza a szegediek javára rendezett párisi ünnepély programlapján. A szegediek javára rendezett párisi ünnepély. Charitas. A „Monde Illustré” által följajnlott program czimlapja a cigány zenekar műsorához. Fábaly a nagy lépcsőházban. A café chantant. Sorsjáték. A táncszarnak díszítése. — A „bácsi” képe a szinpadon a vásár kezdetekor. — Pázmándi Horvát Endre — Pázmándi plébánia-lak, a hol Horvát Endre lakott és meghalt. — Horvát Endre sírja a pázmándi temetőben.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. sz.)

Nyilt tér.*
A lapunk mai számában foglalt „Mi az ingyen?” című hirdetésben ígért ingyen mellékletek díj nélkül- és lelkiismeretesen lesznek hozzácsomagolva.
* Az e rovat alatt közlöttékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

TÜZI FECSKENDŐK ÉS SZIVATTYÚK ALLANDÓ TÁRLATA.

GEITTNER ÉS RAUSCH

SZIVATTYÚ-GYÁRA

Budapesten, váci-körút 21 (57) az Ipar-udvarban

a legpontosabban s jutányosan szállít,
nemkülönböztetve mérsékelt díjzárás és az érték letétele mellett

KÖLCSÖNÖZ

VIZMENTESÍTŐ SZIVATTYÚKAT

ARVIZÉK ÉS VIZARADÁSOK ESETÉRE.

továbbá elvállalja legszáradabb szerelését és felállítását mindennemű

HÁZI, UDVARI ÉS GAZDASÁGI KÚTAKNAK,
BÁNYA-, AKNA- ÉS GYÁRI SZIVATTYÚKNAK,

MÉLY KÚTAKNAK

GÉP-, JÁRGÁNY- VAGY SÚLYKERÉK-HAJTÁSRA.

FÜRDŐK, ÜRSZÉKEK ÉS VIZELDÉK

ZUHANYOK ÉS SZÖRÖKUTAK.

ÉPÍTŐ-, GANÉJLÉ- ÉS KORFORGÓ- (Centrifugál) SZIVATTYÚK.

TÜZI, KERTI STB. FECSKENDŐK.

TOMLÓK, CSÖVEK ÉS MINDENEMŰ SZIVATTYÚ-ALKATRÉSZEK.

EZER KILÓNBOZÓ RENDSZERŰ SZIVATTYÚ VALÁSTÁSA KÉSZEN ÁLL.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Magyar birodalom

STATISZTIKAI KÉZIKÖNYVE

folytonos tekintettel

Ausztriára.

Irtá

Dr. KONEK SÁNDOR.

Második teljesen átdolgozott kiadás.

Ara füzve 6 forint.

Bélyeg- és illeték-szabályok.

A legnagyobb időig terjedő törvények és kormányrendeletek szerint

Átdolgozta

Dr. Mariska Vilmos.

Ara füzve 1 forint.

ARANY JÁNOS

BALLADÁI.

Fejtögté

GREGUSS ÁGOST.

Ara füzve 2 frt. — Diszkötésben 2 frt 50 kr.

Igérvények

hitel-sorsjegyekre Bécsi sorsjegyekre

csak 4 1/2 frt és bélyeg csak 2 1/2 frt és bélyeg.

Együttvéve csak **6 1/2** forint és a bélyeg.

tőnyeremény **400,000 frt** tőnyeremény.

Huzás július 1-jén.

BÉCS, Wollzeile 13. MERCUR BÉCS, Wollzeile 13.

Kiadó-hivatalának váltó-üzlete.

Ch. Cohn

Mulattatásul

a szabadon Flobert csapuskák csillószerszámhoz vagy apró sörrelt madarakra frt 12, 14, 18, 24, 30.

töltények 100s golyós 50 kr. nagyobb frt 1,80

sörtes frt 1,50 nagyobb frt 2,60

Csillók: kigörög figurával és mozárral frt 9. — Japán halászó botok kivonható frt 1,40—12. — Kész horgok zsinórral 15 kr. 2 frt mesterséges rovarok és legyek 1 dta. kr. 80. — Kullók bá-bú keményfából 2,50. — Lignum sanctum golyók frt 1,50—3,30

— Angol eróval jütél frt 18 korika jütél dta. frt 2,40. — Gumi topalát minden nagyságban — Uj lezsermért parfüm, veszedelem nélküli gyermekjáték gombórra papír lement meglepő magára röpít frt 1,20 lepke kék kr. 70 belátnázó szelencék kr. 90 frt 3,50 — Kerti szerszám készlet frt 1,50—3. — Papír léghajók kr. 75. frt 2. — Sínes papír lámpások nyári mulatságok, nappelyek kivilágításához kr. 20—70. — Madártaimó sipládák frt 11. — Harmonica accordeon tremolo trombita díszes frt 7, nagyobb erős contra bassal frt 15. — Madáreszopda frt 1,25. — Torna-eszközök szabadban a gyakorlati használatához 3/4 méter hosszúságú. Másod kölék sima frt 5,80, fonott csomókkal frt 8,50. — Kötél hájós frt 3,25 Trapéz frt 8,50, Trapéz ka-rikákkal frt 8,80, Gyermek hinta frt 13,50. — Schöberfle teljes torna készlet utasítással frt 14,50 tornagolyók kilo kr. 30. — Átlátó vas botok frt 2.

Dohányzóknak vas dohány vágó gép egész szilárdan készíte hajtó kerékkel magyar és török dohány vágásához frt 18. — Csemopolit csatornás strassburgi fajpapa a dohány mind végig szárazon marad frt 1, 1,30.

UJ a fedelen előtűnik frt 2,50 — Electricus gyújtószert frt 3,50. — Kész ci-garetté papíros szalagoknál 3 nagyban 100a kr. 35, készítő kr. 30. — Angol kerti fecskendő frt 10,80, 14, 17. — Fűg-ollók és kések frt 1,60—3. — Virág-harmatosító, egyszermind madár zuhany kr. 4, 4. Könyvi kerti kalapok kr. 50, megrendelésnél a fejőség kéretik.

Levegőtáshoz angol díszbőr nyergék frt 15—30, kantárokr frt 4, 80, 8, zablák frt 1,80—3,50, izaszó frt 2,70—5, mosható fehér izaszó frt 4,50, kengyelvas-szíjak frt 2,50—3,80, kengyel vasak frt 1,60—2,50 — terhelő frt 2,40—3, ködél terhelő frt 3,30. — Kötőfék szíjából és gurtuliból frt 2,50, sor-kantár frt 1, szíjjal felszerelt és szarkány frt 2. — Rincszoros bőr igen tartós lenyolító szar kr. 70—2,50. — Ágyrázó szar frt 3,75—10, lökésítő szar készíti kr. 90, gumiláb-mentő frt 2,25, szarvaóbor és lécszavas kosci és szer-szám mosásához frt 1—3.

GUMI stb. francia cikkek személyes oltalomra beteg ápoláshoz allóval fecskendő frt 3,75—5, anyaméh-fecskendő frt 1,75, 3,50—5. ércz al-lóval fecskendő rugóval frt 3,50.

Anyák figyelmébe ajánlom a párizsi emakodó gyermek szoptató tüőket; az ajkalk egyszerűn nyomás eszközök a táplálék-szajjbevezetést frt 50. — Ágybédék gyermeknek és beteggyasoknak kr. 60, 80, 1,20—3. — Gyermek kosci barna és világos kosár ernyővel frt 10,80, 12,50, 14.

A jelenleg oly ócskú postal fuvarbér (5 kilóig bárki vá 33 kr.) lehetőleg tovább a kivált tárgyat gyorsan csekély költséggel megszerezhetni. Meg nem felelő tárgyakat készíttéssel visszat-veszek, próbamegrendeléshez képes árjegyzéket mellékel.

KERTÉSZ TÓDOR Budapest, Doro-tya-utca 1. s. szám.

gleichenbergi ásványvizek

friss töltésben kaphatók

ÉDESKUTY L.

magyar kir. udvari ásványviz-szállító főraktárában.

Gleichenbergben (vasuti állomás Feldbach) az idény kezdete május 1-seje.

Lakásra megrendeléseket a fürdő-igazgatóság ingyen eszközöl.

5276

TELJES

FRANCZIA ÉS MAGYAR SZÓTÁR

Irtá

MÁRTONFFY FRIGYES.

ELSŐ KÖTET: francia-magyar rész.

Ara füzve 4 frt.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Magyar birodalom

STATISZTIKAI KÉZIKÖNYVE

folytonos tekintettel

Ausztriára.

Irtá

Dr. KONEK SÁNDOR.

Második teljesen átdolgozott kiadás.

Ara füzve 6 forint.

svábbogár (leimchen) irtó por.

1 csomag ára 50 kr. 6 csomag 2 frt 55 kr. 6.

Teljesen mérgező, gyors és biztos hatású (csótány-bogár)irtó por, dobozokban (külön szóró készülékkel ellátva) 1 frt 1 dobozban 1 frt és kisebb 55 tr. o. é.

Teljesen mérgező, gyors és biztos és gyökere hatású

molyokat és hangykákat irtó por.

E por nemesen megv. a moly-és hangya-kirágások ellen, hanem még biztosan és gyökereken ki is irtja a rovarokat, ha az butorok, szőnyegek, téllruhák, gyapjúruháknak, szőcsárkák, kocsiba stb. hintetik. Dobozokban o. é. 1 frt 55 kr. és 30 kr.-jával.

Cs. és kir. szab. gyökereken ható

poloska-irtó szer,

1 útorok számára. Egy nagy üveg 50 kr. 6 üveg 2 frt 55 kr. 1 kis üveg 30 kr. 6 üveg 1 frt 53 kr. o. é.

Föltulmulatlan hatású

poloska-irtó szesz

falazat számára Festésnél, me-aszelenél vagy falak mázolásánál a festékbe, mészbe vagy vakolatba keverésre alkalmas.

Egy pintes üveg ára 1 frt, 6 pintes üveg 5 frt. 1 pintes üveg légszoros egy középnagyságú szobrára.

Elpusztíthatlan mézga-fujtatók, melyek segítyével a rovar-, moly- vagy

oroszbogár-por egyformán szét szórható, és a legkisebb hasadékokba belövelhető. Egy darab ára 50 kr. o. é.

Számos megrendelést vár:

REISS B., 5023 magy. kir. szabad. vegyszerek gyára Budapest, Király-utca 47. l. em.

Fiókraktár: 5273

Thauer József urnál Pesten, három korona-utca 9

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK:

VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / egész évrre ... 12 frt / félévre ... 6 + Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évrre ... 8 frt / félévre ... 4 + Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évrre ... 6 frt / félévre ... 3 +

26-dik szám. 1879. BUDAPEST, JUNIUS 29. XXVI. évfolyam.

AZ EÖTVÖS-EMLEK ERCSIBEN.

Hor a szöke Duna hajjai a magyar főváros alatt két ágra oszolva, nagyobb tömegüket jobb felé hajtják — a kisebbik ágat elzárta és elzsilipelte a balga emberi bölcsesség, mely a természetnél okosabbnak tartván magát, jobbra akarja azt tanítani, — s egyfelől a ráczkevi zöldszeget, másfelől a tulajdonai szőlős halmok közt hatalmasan omolnak alá: ott áll, amfiteátrum-szerű emelkedéssel a kis Ercsi, s fölötte a domb, melynek zöld fák által körített kápolnájában Eötvös aluszsa örök álmát.

A férfi, kiben a gondolkodó a költővel s az államférfi a szerető szívű emberrel oly ritka összhangban egyesült, nem született ugyan Ercsiben, de itt játszotta gyermekjátékait, — mert anyja után, a ki Lilien német bárónő volt, s ennek Anyja viszont Szapáry grófnő, az egykor Szapáry-birtok Ercsi az Eötvösöké volt akkor, — s gyermekemlékei ide kötvén, itt kívánta aludni végálmát is, mikor pedig a birtok már rég idegen kézre szállt. A kápolnában szülői porok sem várták; atyja Velenczén (Fehérmegyében), anyja Budapestben a kerepesi temetőben van eltemetve. De neki mégis az volt utolsó kívánsága. Miért? ki tudná megmondani? Talán nemes önértében, melylyel márványszobor helyébe eszméi diadalát kívánta s jósolta magának emlékül, elgondolá, hogy a Dunáról naponként az utasok százai vetnek egy pillantást az ercsii kápolnára, mely úgy néz alá a viz tükörére, mint a Loreley a Rajnára a német mondában s a Heine költeményében, s úgy megkapja az utasok szívét s egy perczre legalább varázskörébe vonja képzeletüket... s ha naponként csak száz ember gondol is Eötvösre egy perczig, s a száz közül csak tíz elmélkedik komolyan Eötvös eszméiről, melyekért lelkesült, s művéről, melyet végrehajtott: mennyivel siettetné ez szellemi feladataink megközelítését.

Ugy van, nemes sziv, ezért akartál te az ercsii halmon porlani — hogy magas talpazatra állva, honnan messze látszik alakod, sokaknak szolgálhass példányul holtod után is.

A kápolna mellett most magas obeliszk emelkedik, intve az utast, hogy tekintsen föl oda. Lehetetlen meg nem látni s meg nem emlékezni arról, a kinek sirját jelöli. S kinek ne jutna eszébe — míg a Duna folytonos szellője örökké nevét susogja itt — hogy a legnemesebb és legmelegebb sziv porlik e halmon, sziv, melynek min-

den lángja magas eszmékért lobogott s utolsó ere is a hazáért és emberiségért hevült; hogy e köre oly név van véve, melyről a dicsőség nem fog eltávozni,

— míg az ezüst Dunának Nagy tükörén egy honfi szem pihen, Magyar lakik a parton s a hazának Csak egy romlatlan gyermeke leszen...

EÖTVÖS-EMLEK ERCSIBEN.
Csanai Rezső rajza.